

T.C.

UFUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ULUSLARARASI TİCARET VE FİNANSMAN ANABİLİM DALI

ULUSLARARASI TİCARET VE FİNANSMAN PROGRAMI

**TÜRKİYE İLE GÜNEY KORE İLİŞKİLERİNİN SANAYİ
SEKTÖRÜNE ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜBRA GÜLAL

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. SEMİH BÜKER

ANKARA

2019

T.C.
UFUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ULUSLARARASI TİCARET VE FİNANSMAN ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI TİCARET VE FİNANSMAN PROGRAMI

**TÜRKİYE İLE GÜNEY KORE İLİŞKİLERİNİN SANAYİ
SEKTÖRÜNE ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜBRA GÜLAL

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. SEMİH BÜKER

ANKARA
2019

KABUL VE ONAY

Kübra GÜLAL tarafından hazırlanan "**Türkiye ile Güney Kore İlişkilerinin Sanayi Sektörüne Etkileri**" başlıklı bu çalışma, **19.11.2019** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Türkmen DERDİYOK -Başkan

Prof. Dr. Semih BÜKER- Danışman

Doç. Dr. Mehmet Ali AKTAŞ- Üye

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Mehmet TOMANBAY

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

† Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[Öğrencinin Adı Soyadı]

Kuba GÜLAL

19. 11. 2019

ÖZET

GÜLAL, Kübra, Türkiye ile Güney Kore İlişkilerinin Sanayi Sektörüne Etkileri., Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

Türkiye, Güney Kore'nin 1950 yılında başlayan Kuzey Kore ile olan savaşına katılmış ve savaş sonrası Türkiye – Güney Kore ilişkileri oluşmaya başlamıştır. Kore Savaşı'nda Türkiye'nin Güney Kore'ye asker göndermesi ve sonrasında NATO'ya üye olması Birleşmiş Milletler açısından önem taşımaktadır. Kore Savaşı ile Doğu Asya ülkelerini daha yakından tanıyan Türkiye, o tarihten itibaren Güney Kore ile ilişkilerini dostluk çerçevesinde yürütmüştür.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye – Güney Kore ilişkilerinin sanayi sektörüne etkilerini ortaya koymaktır.

Anahtar Sözcükler:

Türkiye - Güney Kore, Sanayi Sektörü.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	ii
BİLDİRİM	iii
ÖZET	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR.....	ix
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1	2
KURAMSAL ÇERÇEVE.....	2
1.1. Türkiye – Güney Kore İlişkilerine Siyasi ve Askeri Açından Bir Bakış ..	2
1.1.1. Kore Savaşı	2
1.1.2. Türkiye-Güney Kore Diplomatik İlişkilerin Kurulması	3
1.2. Türkiye – Güney Kore İlişkilerine Ekonomik Açından Bir Bakış	4
1.2.1. Türkiye – Güney Kore Ticari ve Ekonomik İlişkiler.....	4
1.2.2. Ekonomik Kalkınma Planlarının İki Ülke Açısından Karşılaştırılması	6
1.3. Türkiye – Güney Kore Ticari İlişkilerin Başlaması	19
1.4. Türkiye – Güney Kore Karma Komite Toplantıları	20
1.5. Güney Kore'nin Serbest Ticaret Anlaşması Ağı	21
1.5.1. Türkiye – Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması	24
1.5.2. Serbest Ticaret Anlaşmasının Türkiye Üzerindeki Etkileri.....	24
1.6. Güney Kore Sektörlerine Genel Bir Bakış	28
1.7. Türkiye – Güney Kore Arasında Hizmet Ticareti	32
1.8. Türkiye ile Güney Kore'de Bilim ve Teknoloji Politikalarının Karşılaştırılması	34
1.9. Türkiye'de Güney Kore Yatırımları.....	44

1.10. Türkiye – Güney Kore Ekonomik İlişkileri Destekleyici Unsurları..	46
BÖLÜM 2	48
LİTERATÜR ARAŞTIRMASI	48
2.1. Literatürde Yer Alan Türk – Güney Kore İlişkileri	48
2.1.1. Türkiye – Güney Kore İlişkilerinin Tarihi Açısından Değerlendirildiği Çalışmalar	48
2.1.2. Türkiye – Güney Kore İlişkilerinin Ekonomik Kalkınma Açısından Değerlendirildiği Çalışmalar.....	49
2.1.3. Türkiye – Güney Kore İlişkilerinin Sanayi Politikaları Açısından Değerlendirildiği Çalışmalar.....	50
BÖLÜM 3	52
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	52
3.1. Araştırmanın Amacı.....	52
3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	52
3.3. Verilerin Toplanması	53
BÖLÜM 4	54
TÜRKİYE İLE GÜNEY KORE İLİŞKİLERİNİN SANAYİ SEKTÖRÜNE ETKİLERİ.....	54
4.1. Türkiye – Güney Kore İlişkilerinin Ticari Yönden Değerlendirilmesi	54
4.2. Türkiye – Güney Kore İlişkilerinin Sanayi Sektörleri Açısından Değerlendirmesi.....	55
SONUÇ VE ÖNERİLER	60
KAYNAKLAR	63

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Güney Kore - Türkiye Dış Ticaret Rakamlar (Dolar/1000)	4
Tablo 2: Türkiye'nin Güney Kore'ye İhraç Ettiği Ürünler (Bin Dolar)	5
Tablo 3: Güney Kore'den İthal Ettiği Başlıca Ürünler(Bin Dolar)	6
Tablo 4: 1. Ekonomik Kalkınma Planının Hedef ve Performansları	8
Tablo 5: 2. Ekonomik Kalkınma Planının Hedef ve Performansları	9
Tablo 6: 3. Ekonomik Kalkınma Planının Hedef ve Performansları	11
Tablo 7: 4. Ekonomik Kalkınma Planının Hedef ve Performansları	13
Tablo 8: 5. Ekonomik Kalkınma Planının Hedef ve Performansları	15
Tablo 9: 6. Ekonomik Kalkınma Planının Hedef ve Performansları	16
Tablo 10: 1969-1975 Yılları Arasında Türkiye - Güney Kore Dış Ticaret Rakamları (Dolar/Bin)	20
Tablo 11: Güney Kore'nin Ar-Ge Politikalarının Değerlendirilmesi.....	41
Tablo 12: 2008 – 2018 Yılları Arasında Türkiye – Güney Kore Ticari İlişkileri (Milyar Dolar).....	52

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: 1960-2000 Yılları Türkiye-Güney Kore Ekonomik.....	18
Şekil 2: Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması Ağı	22
Şekil 3: Türkiye'nin Güney Kore Dış Ticaret Seyri (Milyon Dolar)	25
Şekil 4: Güney Kore- Türkiye Toplam İthalatında İki Ülkenin Birbirleri Üzerindeki Payı (%).....	25
Şekil 5: Güney Kore'de Toprak Kullanımı	29
Şekil 6: Türkiye'nin 2016 Yılı Hizmet İhracatının Sektörlere Göre Dağılımı .	33
Şekil 7: Güney 2016 Yılı Hizmet İthalatının Sektörlere Göre Dağılımı	34
Şekil 8: 2010-2019 Yılı Türkiye Bilim ve Teknoloji Toplantıları Kararları	37
Şekil 9: Gayri Safi Yurtiçi Ar-Ge Harcamaları (2011 Sabit Fiyatları ile Milyon TL)	38
Şekil 10: Gayri Safi Yurtiçi Ar-Ge Harcamaları (%).....	39
Şekil 11: Ükelere Göre Ar-Ge Harcamalarının GSYİH'ye Oranı	39
Şekil 12: 2000-2010 Eğilimine Göre 2023 Yılı Ar-Ge Yoğunluğu Öngörüsü .	40
Şekil 13: 2010-2016 Ar-Ge Yoğunluğu	40
Şekil 14: Güney Kore İnovasyon Sistemi Genel Şeması	43
Şekil 15: Güney Kore'nin İnovasyon Sistemi Reformu.....	43
Şekil 16: 2000-2017 Yılları Arasında Güney Kore'nin Türkiye'ye Yaptığı Yatırım (Milyon ABD Doları).....	45
Şekil 17: 2014-2018 Yılları Arasında Güney Kore – Türkiye Ticari İlişkileri Gösterimi (Milyar Dolar).....	54
Şekil 18: Yabancı Sermayeli Firmaların Ükelere Göre Dağılımları (%)	56
Şekil 19: Asım Kibar OSB Toplam Sanayi Oranı.....	57
Şekil 20: 2016 Yılı İşletme Bazında Üretim Rakamları (1000 Adet)	58
Şekil 21: Otomotiv İhracatında İlk 5 İşletmenin İhracat Rakamları, 2016.	58

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

BTYK: Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu

GSMH: Gayri Safi Milli Hasıla

GSYİH: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

ISO: Uluslararası Standartlar Örgütü

PISA: Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı

STA: Serbest Ticaret Anlaşması

GİRİŞ

Güney Kore küresel ekonomi açısından yükselişe geçmiş ve çarpıcı bir başarıya imza atmıştır. 1950 – 1953 yılları arasında gerçekleşen Kore Savaşı sonrası dünyanın en fakir ülkelerinden biri haline gelen Güney Kore, ilerleyen yıllarda kalkınma sürecine girerek küresel ekonominin başrolünde yer alan ülkelere biri haline gelmiştir. Günümüzde dünya ülkeleri arasında ekonomisi bakımından 12. sırada ve ihracat sıralamasında 8. sıradadır (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2017:7).

Güney Kore – Türkiye arasında gerçekleştirilen ekonomik ve ticari ilişki, iki ülke açısından da olumlu gelişmeleri sağlamıştır. Güney Kore – Türkiye arasındaki olumlu gelişmelere neden olan en büyük faktör Güney Kore'nin Türkiye'deki yatırımları olmuştur. 2012 yılında Güney Kore'nin 1.3 Milyon Dolar yatırım yaptığı ve ilerleyen yıllarda yatırımların düşüş yaşadığı gözlemlenmiştir. Örneğin, 2016 yılı Merkez Bankası verilerine göre Güney Kore Türkiye'de 566 Milyon Dolar yatırım yapmıştır. 2016 yılı Türkiye – Güney Kore ihracat ilişkileri incelendiğinde, Türkiye'nin Güney Kore'ye 519 Milyon Dolar ihracat yaptığı ve Güney Kore'den ise 6.4 Milyon Dolar ithalat gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir. Bu durumda Türkiye'nin Güney Kore'ye sattığı her 1 Dolar değerindeki mal karşılığında 12.3 Dolar değerinde mal satın aldığı görülmektedir (http://www.mfa.gov.tr/guney-kore_ekonomisi.tr.mfa adresinden 19 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır).

2017 yılında yine Merkez Bankasından elde edilen verilere göre Türkiye'nin Güney Kore ülkesinde yaptığı yatırımların 40 Milyon Dolar olduğu belirtilmiştir. Ekonomi Bakanlığı verilerine göre 2017 yılından itibaren Türkiye'de 55.205 adet yabancı sermayeli işletme olduğu ve bunların 326'sının Güney Kore sermayesine sahip olduğu kaydedilmiştir (http://www.mfa.gov.tr/guney-kore_ekonomisi.tr.mfa adresinden 19 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır). Yatırım verilerine göre Güney Kore – Türkiye ticari ilişkilerinde Türkiye aleyhine dengesizlik olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada Türkiye – Güney Kore ilişkileri konusunda literatür taraması yapılarak ikili ilişkiler ve bu ikili ilişkilerin etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınan veriler doğrultusunda Türkiye-Güney Kore ilişkilerinin sanayi sektörüne etkisi incelenmiştir.

BÖLÜM 1

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Türkiye – Güney Kore İlişkilerine Siyasi ve Askeri Açından Bir Bakış

Güney Kore ve Türkiye arasında siyasi ve askeri ilişkiler 1949 yılında Kore Cumhuriyeti’ni bağımsızlığını ilan etmesi ile başlamıştır. Güney Kore’nin Kuzey Kore ile olan savaşına katılan Türkiye, Güney Kore ile olan ikili ilişkilerini olumlu yönde arttırmıştır.

Güney Kore kaynaklarına göre Kore Savaşı’nda 16 ülkeden asker katılımını gerçekleştirmiş, 21.212 asker sayısı ile Türkiye dördüncü sırada yer almıştır (Demir, 2006). Gazi sayısı bakımından 2.365 gazimiz ile üçüncü, 462 şehidimiz ile şehit bakımından da üçüncü sırada yer almaktadır. Türk halkı Güney Kore halkında “kan kardeş” olarak nitelendirilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2019).

1.1.1. Kore Savaşı

1950-1953 yılları arasında Kuzey Kore ve Güney Kore arasında gerçekleşen savaşın başlama nedeni olarak ortada iki iddia bulunmaktadır. Söz konusu iddialardan ilki Kuzey Kore’nin Güney Kore’ye saldırması olarak batılı kaynaklarda yer almaktadır. Bu iddia Türkiye’de de yaygın olarak bilinmektedir. Diğer bir iddia ise ABD emperyalistlerinin Güney Kore’de sömürgeci idaresini sürdürmek amacıyla savaşın başlatıldığı şeklinde Kuzey Kore kaynaklarında yer almaktadır (Demir, 2006: 24).

Çin Devleti, Kuzey Kore’ye 850.000 asker desteğinde bulunarak Kuzey Kore’nin yanında yer almıştır (Türkman, 2014:134). Bunun nedenlerinden biri Kuzey Kore’nin yenilmesi durumunda Çin Devleti’nin batı tehdidi altında kalacak olmasıdır. Çin ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Birliği Kuzey Kore tarafında yer alırken, Amerika Birleşik Devletleri liderliğinde Birleşmiş Milletler de Güney Kore’nin yanında yer almıştır.

1949 yılında NATO kurulmuş ve Türkiye’nin NATO’nun kurulduğu yıl yaptığı giriş başvurusu reddedilmiştir. Başvurunun reddinin stratejik nedenleri arasında ABD-Rusya ilişkileri ve ABD’nin Orta Doğu’da hammadde kaynaklarına olan yakınlığının olmasıdır. O yıllarda siyasi açıdan karışık bir dönem yaşayan Türkiye, Demokrat Parti Hükümeti’nin Türkiye Büyük Millet Meclisi çoğunluğuna güvenerek Güney Kore’ye asker desteğinde bulunacağını Birleşmiş Milletlere ve ABD’ye bildirmiştir. Güney

Kore'ye asker yollayan Türkiye, Kore Savaşı sonucunda NATO'ya üye olmuş ve uluslararası politikada söz sahibi olmuştur. Bu nedenle Türkiye'nin Kore Savaşı'na katılma nedenini genel olarak 2. Dünya Savaşı sonrasında oluşan yenedünya düzenine uyum sağlamak olarak değerlendirebiliriz (Gören, 2015:59).

1.1.2. Türkiye-Güney Kore Diplomatik İlişkilerin Kurulması

1950-1953 yılları arasında Türkiye'nin gündemine Kore Savaşı ile giren Güney Kore, son yıllarda küreselleşme çıkışını yakalamıştır. Kore Savaşı döneminde Birleşmiş Milletler ordusuna askeri yardımda bulunan 16 ülkeden biri olan Türkiye, savaşın son bulması ile Güney Kore ile dostluk ilişkileri kurmuş ve bu ilişkileri diplomatik ilişkiler kurarak güçlendirmiştir. Güney Kore-Türkiye arasındaki ilk diplomatik ilişki 1957 yılında kurulmuştur (İHA, 2018). Kore Savaşı'ndan sonrası Güney Kore'ye yapılan ilk üst düzey ziyaret, dönemin Başbakanı olan Adnan Menderes tarafından 1958'de Güney Kore Cumhurbaşkanı Rhee'yi ziyaret ederek gerçekleştirilmiştir (Gören, 2015: 73).

2012 yılı itibariyle Stratejik Ortaklık düzeyine yükseltilen Güney Kore – Türkiye ilişkileri düzenli şekilde yapılan ziyaretler ile gelişmekte ve başta Birleşmiş Milletler, G20 ve uluslararası örgütlerde yakın iş birliği kurulmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2019). 2017 yılında Güney Kore-Türkiye diplomatik ilişkilerin 60.yılı İstanbul'da Kore Cumhuriyeti İstanbul Başkonsolosu Young-cheol ile toplantı yapılarak kutlanmıştır. Kutlamada Türkçe ve Korece'nin Uray-Altay dil ailesine mensup olması üzerinde durulmuştur. Young-cheol toplantıda "Türkiye'de lise ve orta öğretim kurumlarında Korece dilinin ikinci yabancı dil olarak müfredata alınması nedeniyle Türkiye-Kore arasındaki ilişkilerin çeşitliliğinin artacağına inanıyorum." açıklamasında bulunmuştur (Akyıldız, 2017).

2018 Mayıs ayında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Güney Kore ziyaretinde Sağlık ve Tıp Bilimleri Alanlarında İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı, Yükseköğretim Alanında İşbirliğine Yönelik Mutabakat Zaptı, Sanayi İş birliği Mutabakat Zaptı, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Uydu ve Uzay Teknolojileri Alanlarında Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinde İşbirliğine Dair Mutabakat Zaptı olmak üzere dört anlaşma imzalanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2019).

1.2. Türkiye – Güney Kore İlişkilerine Ekonomik Açıdan Bir Bakış

Tarihe bakıldığında Türkiye-Güney Kore ilişkileri gerek coğrafi gerek siyasi nedenlerden dolayı ilişkilerin istenilen seviyede kurulamadığı ancak 20. yüzyıla gelindiğinde iki ülke arasında doğrudan temaslar sağlandığı ve bu temasların giderek arttığı görülmektedir. Kore Savaşı nedeniyle Türkiye – Güney Kore arasında oluşan dostluk, küreselleşme ve dünya ekonomisinin gelişimi ile birlikte 2012 yılında “stratejik ortaklık” seviyesine getirilmiştir. İki ülke arasında gerçekleştirilen bu tür temaslar ikili ilişkilere vizyon kazandırmıştır. Tablo 1’de 2010 yılından itibaren iki ülke arasında gerçekleştirilen ekonomik ve ticari ilişkiler gösterilmiştir.

1.2.1. Türkiye – Güney Kore Ticari ve Ekonomik İlişkiler

Tablo 1: Güney Kore - Türkiye Dış Ticaret Rakamları (Dolar/1000)

<i>Yıl</i>	<i>İhracat</i> (Dolar/Bin)	<i>İthalat</i> (Dolar/Bin)	<i>Hacim</i> (Dolar/Bin)	<i>Denge</i> (Dolar/Bin)
2010	304	4.764	5.068	-4.459
2011	508	6.298	6.836	-5.769
2012	527	5.660	6.187	-5.132
2013	460	6.088	6.548	-5.628
2014	470	7.548	8.018	-7.077
2015	568	7.057	7.626	-6.488
2016	518	6.384	6.903	-5.865
2017	584	6.608	7.193	-6.424
2018	926	6.342	7.269	-5.416

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı, 16 Nisan 2019.

Tablo 1 incelendiğinde Türkiye’nin dış ticaret ilişkisinde oransal olarak açık yaşadığı görülmüştür. Tablo 1’e göre 2015 yılında Türkiye’nin Güney Kore’ye ihracatındaki artış yaşandığı ancak ithalatında meydana gelen düşüş ile ticaret açığı 6.4

Milyar Dolara kadar gerilediği görülmüştür. 2018 yılına gelindiğinde Türkiye'nin Güney Kore karşısında yaşadığı ticaret açığı 5.4 Milyar ABD Dolar olarak kaydedilmiştir. Doğal kaynaklar açısından Türkiye sahip olduğu yeraltı kaynakları ile ihracat konusunda önemli bir avantaja sahiptir. Türkiye'nin Güney Kore pazarına ihraç ettiği ürünlerden bazıları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Türkiye'nin Güney Kore'ye İhraç Ettiği Ürünler (Bin Dolar)

	2016	2017	2018
Toplam İhracat	518.776	584.121	926.117
Bazı İhracat Ürünleri Örnekleri			
Motorlu Taşıt	19.891	49.490	50.530
Kurşun cevherleri ve konsantreleri	9.652	13.022	27.960
Dizel motorlar için aksam	1.790	3.092	21.262
Diğer yağlar ve müstahzarlar	0	0	7.236
Tütün	2.201	2.325	6.397
Diğer meyve suları	0	468	6.185

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı, 16 Nisan 2019.

Tablo 2'ye göre Türkiye'nin Güney Kore'ye ihracatı 2013 yılında %11 azalmış, ithalatı ise %7,6 artmıştır. 2017 yılına gelindiğinde Türkiye'nin Güney Kore'ye ihracatı 2016 yılına göre %12,7 oranında artmış ve 584 Milyon Dolar seviyesine ulaşmıştır. 2018 yılında ise 926 Milyon Dolara çıkmıştır. Tablo 3'te gösterilen Türkiye'nin Güney Kore'den ithal ettiği ürünlerden bazıları gösterilmiştir.

Tablo 3: Güney Kore'den İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin Dolar)

	2016	2017	2018
--	------	------	------

(Tablo 3 devamı)

Toplam İhracat	6.384.243	6.608.875	6.342.915
Bazı İthalat Ürünleri Örnekleri			
Motorlu Taşıt: dizel – yarı dizel	93.574	100.125	104.984
Polipropilen	179.540	213.920	209.475
Kara Taşıtları Kıvılcım İşlemeli Motorlar	191.206	159.471	108.986
Diğer yağlar ve müstahzarlar	78.425	79.911	79.200

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı, 15 Mayıs 2019.

Tablo 2 ve Tablo 3 incelendiğinde ve iki ülkenin ihracat rakamları göz önünde bulundurulduğunda Güney Kore ihracat eksenli bir ekonomi politikası izlediği görülmektedir.

Ekonomik Kalkınma Planlarının İki Ülke Açısından Karşılaştırılması

Güney Kore, 1950 yılında gerçekleşen Kore Savaşı'ndan sonra Amerika Birleşik Devletleri ve Birleşmiş Milletlerin yardımı ile yeniden inşa çalışmalarına başlamıştır. Güney Kore zamanla azalan Amerika Birleşik Devleti yardımlarının sonucunda başka arayışlara girmiş ve 1961 yılında askeri darbe sonrası üçüncü başkan olarak gelen General Park Chung-Hee ile yerli yatırımın desteklendiği milli bir ekonomik kalkınmayı hedeflemiştir. 1962 yılında Güney Kore Cumhurbaşkanı Park Chung Hee ekonomik ve siyasi yapının kalkınabilmesi için ilk ekonomik kalkınma planını ilan etmiştir. İlk ekonomik kalkınma planının özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Çakmak, 2016:155):

- ❖ İhracat - ithalat bağlantı sistemi kurarak ihracat yapan işletmelerin kolayca ithalat mallarına ulaşımı,
- ❖ İhracat yapan işletmelerin gümrük vergilerinden muaf olması,
- ❖ İhracat yapan işletmelere ithalat için döviz serbesti uygulanması,
- ❖ İhracat yapan işletmeler için ihracat sigortası sistemi dizayn edilerek devlet tarafından güvence altına alınması,
- ❖ Güney Kore'nin ulusal para biriminin değeri düşürülerek kayan parite sisteminin uygulanması.

İlk ekonomik kalkınma planı ve istikrarlı yönetim ile %7.1 olan büyüme hedefinin üzerine çıkılarak Güney Kore ve yönetimine olan güven artmıştır. Bu politikalar ile 1960 yıllarında 60 Dolar olan kişi başına düşen GSMH 316 Dolara yükselmiş; ihracat hacmi ise 55 Milyon Dolardan, 1971 yılının sonunda 1 Milyar Doların üzerine çıkmıştır (Çakmak, 2016:154).

1966 – 1971 yılları arasında ikinci ekonomik kalkınma planı ile sanayi altyapısını seri bir şekilde iyileştirmiş ve birinci plana nazaran daha başarılı bir uygulama olduğu görülmüştür. İkinci ekonomik kalkınma planında uygulanan temel politikalar aşağıda sıralanmıştır (İstikbal, 2017:121):

- ❖ Balıkçılık ve ormancılığın geliştirilmesi,
- ❖ Kendi kendine yetecek tahıl üretimi gerçekleştirilmesi,
- ❖ Ödemelerin denge açığının düşürülmesi,
- ❖ Sanayileşme temellerinin kurulması.

İkinci ekonomik kalkınma planında demir-çelik, kimya ve imalat sanayileri üzerinde daha çok durulmuştur. Ayrıca bu dönemde Japonya ile dostluk ve ticari anlaşmalar yapılmıştır. Bu dostluk ve ticaret anlaşmaları sonucunda Japonya Güney Kore'ye 300 Milyon Dolar bağış, 200 Milyon Dolar uzun vade ödemeli borç ve 300 Milyon Dolar ticari kredi vermiştir (Çetin & Karadaş, 2018). Büyüme hedefi %7 iken Güney Kore ikinci kalkınma planı uygulamaları sonucunda %9.5 oranında yıllık ortalama büyüme gerçekleştirmiş ve GSMH oranı %19.6 değerinde tahmin edilirken %26.1 oranında büyüme meydana gelmiştir.

Aynı yıllarda Türkiye, Güney Kore ülkesine bakarak daha barışçıl ortamda ekonomik kalkınma planlarını uygulamıştır. Türkiye'nin birinci ekonomik kalkınma

planında temel özellik, kararlı ve dengeli bir şekilde ekonomik ve sosyal gelişmeyi hedef almasıdır. Birinci ekonomik kalkınma planı 1963 yılında ilan edilerek aşağıdaki esasları barındırmaktadır:

- ❖ Ulusal tasarrufları üst seviyeye çıkarmak,
- ❖ Yapılan yatırımlarda önceliği toplum yararına vermek,
- ❖ Büyüme rakamlarını dengeye kavuşturmak,
- ❖ Sanayi altyapısını güçlendirerek geliştirmek.

Türkiye'nin birinci ekonomik kalkınma planı uygulaması sonucu, ihracat ve ithalat alanlarında iyileşmelere neden olmuş ve ihracatın ithalatı karşılama oranı kalkınma planından önce %53,5 iken kalkınma planından sonra %76,3'e yükselmiştir (İstikbal, 2018:77). Planlı kalkınma uygulamasının ilk yılları olmasından doğan güçlüklerle rağmen, 1962 - 1967 döneminde, yılda ortalama yüzde 6,5 çevresinde bir gelişme hızının sağlanmış olması, Türk toplumunun. İkinci Beş Yıllık Plan dönemi için hedef olarak aldığı yılda ortalama yüzde 7 kalkınma hızının ulaşılabilir olduğunu göstermektedir (T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı). Türkiye ve Güney Kore birinci ve ikinci ekonomik kalkınma planlarının hedef ve performanslarının karşılaştırılması Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: 1. Ekonomik Kalkınma Planının Hedef ve Performansları

	Hedefler		Performans	
	Kore	Türkiye	Kore	Türkiye
Büyüme (%)	7.1	7.0	7.8	6.6
Yatırımlar/GSMH	22.6	18.3	17.0	16.0
Yurtiçi Yatırımlar/GSMH	9.3	14.7	8.7	14.1

Yurtdışı Yatırımlar/GSMH	13.3	3.4	8.1	1.7
İhracat (Milyon Dolar)	137.6	456	250.3	522.2
İthalat (Milyon Dolar)	491.3	703	679.8	684.5

Kaynak: İktisatkolik (2016, 8 21). *Güney Kore-Türkiye Kalkınma Planlarının Karşılaştırılması*.

Retrieved from iktisatkolik: <https://iktisatkolik.wordpress.com/2016/08/21/guney-kore-turkiye-kalkinma-planlarinin-karsilastirilmasi/>

Tablo 4 incelendiğinde birinci ekonomik kalkınma sonucunun Türkiye’de daha başarılı olduğu görülmüştür. İhracat oranlarına baktığımızda Türkiye’nin hedefi 456 milyon dolar iken 522.2 milyon dolara çıkarttığı görülmektedir. İthalatını da 703 milyon dolar hedefleyip 684.5 milyon dolar olarak gerçekleştirmesi ithalatı azaltmış olduğunu gösterir ki bu da istenen bir durumdur.

Tablo 5: 2. Ekonomik Kalkınma Planının Hedef ve Performansları

	Hedefler		Performans	
	Kore	Türkiye	Kore	Türkiye
Büyüme (%)	7.1	7.1	9.6	7.2
Yatırımlar/GSMH	19.1	21.4	26.2	16.2
Yurtiçi Yatırımlar/GSMH	11.7	19.5	16.2	15.6
Yurtdışı Yatırımlar/GSMH	7.6	2.0	10.3	0.7

İhracat (Milyon Dolar)	550.1	720.1	1.132.4	885.1
İthalat (Milyon Dolar)	894.1	1.115.1	2.178.3	1.563.1

Kaynak: İktisatkolik (2016, 8 21). Güney Kore-Türkiye Kalkınma Planlarının Karşılaştırılması. iktisatkolik: <https://iktisatkolik.wordpress.com/2016/08/21/guney-kore-turkiye-kalkinma-planlarinin-karsilastirilmasi/> adresinden alındı.

Türkiye’de İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planının temel ekonomik hedefi, gayri safi milli hasılda 1967 - 1972 yılları arasında toplam olarak yüzde 40,\$ çevresinde bir artış sağlamaktır. Ekonominin dış kaynaklara bağımlılık derecesinin azaltılması amaç alınmıştır. 1967 - 1972 yılları arasında ithalatın yılda ortalama % 7,4 dolayında artacağı hesaplanmıştır. Bu suretle artış oranı milli gelirdeki artış hızından daha yüksek bulunmaktadır. Ancak, hedef alınan kalkınma hızına ulaşabilmek ve gerekli yatırımları sağlayabilmek amacıyla gerekli görülen bu artış hızının, özellikle ithalat karnesinin artması sonucu planın son yıllarında azalacağı tahmin edilmiştir. En önemli ithalat ikamesinin gübre, petro - kimya ürünleri, metalurji ve makina imalat sektörlerinde sağlanacağı planlanmıştır.

Tablo 5 incelendiğinde Güney Kore’nin ikinci kalkınma planında devletin teknoloji üzerine ihracata yoğunlaşması bu başarının nedenlerinden sayılabilir. Türkiye ise ikinci kalkınma planında maalesef belirlenen hedeflerini yakalayamamıştır.

Güney Kore’nin 1972-1976 yılları arasında oluşturduğu üçüncü ekonomi kalkınma planında ise ihracat stratejisi hafif sanayi mallarından ağır makine ve kimya sanayi mallarına kaydırılmış ve mali politikalar ile bu alanda gelişmeler desteklenmiştir. Mali destek konusunda her ne kadar yurtiçi tasarrufa gidilse de ağır makine ve kimya sanayi programı için ihtiyaç duyulan yatırımların finanse edilmesinde zorlanılmış ve Güney Kore’nin dış borcunun büyük oranda artmasına neden olmuştur (Çetin ve Karadaş, 2018:99). Bu nedenle Üçüncü Kalkınma Planı’nda ağır ve kimya sanayi alanında hedefler koyan Güney Kore, 1980 yılında 10 Milyar Dolar hedefi de koymuş ve bu hedef doğrultusunda az sayıda şirkete devlet desteği sağlayarak büyük ölçekli tesisler kurmuştur (Koç Aytekin, 2015:69). Güney Kore uyguladığı döviz kuru politikası ile kapasite, üretkenlik ve teknolojik ücretleri Dolara bağlamış, bu durum da Güney Kore’yi rekabetçi konuma getirmiştir (Koç Aytekin, 2015:69). Bu dönemde uygulanan politikaların sonucunda, 1962 yılında 50 Milyon Dolar olan Güney Kore ihracatı, 1971 yılında 1.07

Milyar Dolara çıkmış, yıllık ortalama ihracat artışı %38,8 olarak gerçekleşmiştir. Bu döneme bakıldığında, Güney Kore Merkez Bankası, Maliye Bakanlığı himayesinde kalmış, bunun sonucunda Güney Kore’de faaliyette olan bankaların en büyük hissedarı hükümet olmuştur. Bunun sonucunda hükümet faiz oranlarının belirlenmesini, dış yardımların hangi firmalara, hangi oranlarda ve vadelerde verileceğinin kararlaştırılmasını sağlayan taraf olmuştur (Atay, 2012:242).

Üçüncü Ekonomik Kalkınma Dönemi’nde ağır ve kimya sanayiye yapılan yatırımlar ve ölçek ekonomisi ile ekonominin hükümet tarafından yönlendirilmesi, Güney Kore’de ihracatın ve gayri safi milli hasılda büyük artışlar yaşanmasına olanak sağlamış ancak yaşanan hızlı büyüme ise yüksek enflasyon gibi sorunlara neden olmuştur (Karabulut, 2013:71). 1975 yılında enflasyon %25,3 oranını bulmuş, 1980 yılında ise %28,9 ile rekor kırmıştır. Aynı yıllarda 1971’de verilen bütçe açığı %1 seviyelerindeyken 1975 yılına gelindiğinde bu oran %4,1 gibi rekor bir ulaşmış, 1976 yılında ise %1.2 seviyesine geri dönmüştür. Bu çalkantılara neden olan bir etmen de 1973-1979 yılları arasında yaşanan petrol krizidir (Çetin ve Karadaş, 2018:100). 1973-1979 yılları arasında yaşanan petrol krizi ve yatırım malları fiyatlarının artışı, Türkiye’nin döviz darboğazına girmesine sebep olmuştur (Karlı, 2018:14).

Tablo 6: 3. Ekonomik Kalkınma Planının Hedef ve Performansları

	Hedefler		Performans	
	Kore	Türkiye	Kore	Türkiye
Büyüme (%)	8.7	8.0	9.2	6.6

(Tablo 6 devamı)

Yatırımlar/GSMH	19.1	21.4	26.2	16.2
------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Yurtiçi Yatırımlar/GSMH	19.6	21.2	20.9	16.1
Yurtdışı Yatırımlar/GSMH	5.5	0.9	6.8	4.3
İhracat (Milyon Dolar)	3.510.1	-	1.132.4	1.754
İthalat (Milyon Dolar)	3.993.1	-	8.405.2	5.796.1

Kaynak: İktisatkolik (2016, 8 21). *Güney Kore-Türkiye Kalkınma Planlarının Karşılaştırılması*.
iktisatkolik: <https://iktisatkolik.wordpress.com/2016/08/21/guney-kore-turkiye-kalkinma-planlarinin-karsilastirilmasi/>
adresinden alındı.57--

Türkiye’de üçüncü ekonomik kalkınma planı (1973 – 1977) çerçevesinde tüketim malları yerine ara ve yatırım malları üretimine ağırlık verilmiştir. Sanayi sektörünün milli gelir ve istihdamdaki payı artırılır iken tarım sektörünün payı azalacak. Toprak, maliye, vergi, tarım, eğitim, petrol alanlarda reform yapılacak. Hedef büyüme oranı %7 dir. Sanayi sektöründe hedeflenen yatırım artışı için iç tasarruflar özendirilecek.

Tablo 6 incelendiğinde Türkiye’nin ödeme bilançosundaki dengesizlik ve siyasetteki çalkantılar nedeniyle kalkınma planında istikrarı sağlayamamış ve istenilen noktaya gelemediği görülmüştür.

1977-1981 yılları arasında yapılan dördüncü ekonomik kalkınma ile Güney Kore, petrol krizi ile boğuşurken, bir yandan da 1979 yılında Başkan Park Chung-Hee suikastı ile siyasi olarak da çalkantılı döneme girmiş ve Park’ın yerine Rhee gelmiştir. Yeni başkan ile ekonomik kalkınma planı çerçevesinde 1979’da İstikrar Programı ilan edilmiştir. 1979-1980 yıllarında ekonomik büyüme negatiflere düşmüş ve Gayri Safi Yurtiçi Hasıla %1,9 oranında küçülmüş ve cari açık ise %10,6 seviyesine çıkarak rekor kırmıştır.

Tablo 7: 4. Ekonomik Kalkınma Planının Hedef ve Performansları

	Hedefler		Performans	
	Kore	Türkiye	Kore	Türkiye

(Tablo 7 devamı)

Büyüme (%)	9.3	8.3	5.8	2.5
Yatırımlar/GSMH	26.2	23.1	30.8	19.1
Yurtiçi Yatırımlar/GSMH	24.3	22.5	23.6	17.3
Yurtdışı Yatırımlar/GSMH	2.1	2.1	6.0	3.5
İhracat (Milyon Dolar)	20.242.1	720.1	20.671.1	5.728.1
İthalat (Milyon Dolar)	3.993.1	6.700.1	24.299.1	9.235.1

Kaynak: İktisatkolik (2016, 8 21). *Güney Kore-Türkiye Kalkınma Planlarının Karşılaştırılması*. İktisatkolik: <https://iktisatkolik.wordpress.com/2016/08/21/guney-kore-turkiye-kalkinma-planlarinin-karsilastirilmasi/> adresinden alındı.

Türkiye'nin Dördüncü Ekonomik Kalkınma Planı (1979 – 1983) çerçevesinde ekonomik gelişmenin hızlandırılması, sanayileşme hızının, ara ve yatırım mallarının üretiminin artırılması, modern teknolojiler oluşturulması ve teknoloji transferi yapılması, kaynak kullanımında verimliliğin artması hedeflenmiştir (<https://slideplayer.biz.tr/slide/11819526/>, 2019).

Tablo 7 incelendiğinde Türkiye'nin istediği ihracat seviyesine ulaşamayarak Güney Kore'den ekonomik anlamda geride kaldığı ve artan ithalat oranı nedeniyle ödeme bilançosundaki dengesizliklerin devam ettiği görülmektedir.

1962 – 1976 yılları arasında Türkiye’de İthal Kameci Sanayileşme dönemidir. İthal edilmekte olan bir malın ya da mal gruplarının ithalatının kısıtlanarak yurt içinde üretilmesine ithal ikamesi denir. Bununla amaçlanan, bir yandan ekonominin dış etkenlere ve dış kaynaklara bağımlılığını azaltmak, bir yandan da ulusal gelir içinde sanayinin payını artırarak kalkınma için yeni kaynaklar yaratmaktır. İlk uygulanan üç kalkınma planları bu yılları kapsar.

Bu dönemde (1962-1976) (1970 yılı analiz dışında tutulacak olunursa), sanayi sektörünün yıllık ortalama büyüme hızı %10 oranına yükselmektedir. Bu büyüme oranı yıllık ortalama %15,6’ya kadar çıkan birikim oranı ve yıllık ortalama %3,1 oranına ulaşan görelî dış açık yoluyla sağlanmıştır. 1962-1976 döneminde görelî dış açığın sermaye birikimine katkısı yıllık ortalama %20, 1967-1970 döneminde %10 ve 1971-1976 döneminde ise %26 oranında gerçekleşmiştir. Sermaye birikiminin dönem içi gelişimi incelendiğinde ise 1962 yılında %13,7 olan sermaye birikim oranının, dönem sonunda, 1975-1976 yıllarında, %20 gibi son derece yüksek bir orana ulaştığı gözlenmektedir (Eşiyok B. , 2004)

G. Kore, Kore Savaşı’ndan (1950- 53) sonra 1954-61 döneminde sistemli bir ithal ikamesi ve korumacı ticaret politikasını uygulamaya koymuştur. Örneğin, Kore’de 1950’li yıllarda imalat sanayindeki üretim artışının %75’i iç piyasaya yönelik üretimden kaynaklanırken, 1950- 60 arasında sanayi üretimindeki yıllık ortalama %12 oranındaki artış esas olarak iç piyasaya yönelik üretim yapan dayanıksız tüketim malları sayesinde gerçekleşmiştir (Sönmez, 1998). Başka bir ifade ile, Güney Kore dışa açılmadan önce ithal ikamesi aşamasından geçmiş, bunda devlet kontrolü ve yönlendirmesi etkili olmuştur. Bu dönemde ekonomi %4.1 oranında büyümüştür.

İthalatı kısıp, dışa bağımlılığı azaltayı hedefleyen ithal ikameci sistem 1950-1970 li yıllara damgasını vurmuş olsa da malesef sistem dünyada sadece birkaç ülkede başarılı olmuştur. Bu yüzden dünyada ülkeler başka sistem arayışına gitmiştir.

Güney Kore’de beşinci ve altıncı ekonomik kalkınma dönemi olan 1982-1991 yıllarında Güney Kore tüketici fiyat enflasyonlarında 1982 yılından itibaren dengeyi sağlamış ve 1988 yılına kadar da %2-3 aralığına getirmiştir. Bu başarının nedenleri aşağıda sıralanmıştır:

- 1980 ve sonrasında hammadde ve enerji fiyatları ile Dolar düşük seyretmiş ve ithalata ödenen bedel düşmüştür.
- Güney Kore hükümetinin sistemli bir şekilde yaptıkları politika ve çalışmalar nedeniyle enflasyon beklentisi düşmüştür.
- Yurt içi verimlilik ve tasarrufu artmıştır.

Düşük petrol fiyatları, düşük Dolar kuru ve küresel düşük faiz oranlarının olması da bir diğer etkidir.

Türkiye’de Beşinci Ekonomi Kalkınma Planı 1985-1989 yılları arasında uygulanmıştır. Bu kalkınma planında hedeflenen büyüme oranı yüzde 6,3’tur. Planda belirlenen hedefler: dış tasarruf oranı azaltılarak iç tasarruf oranı arttırılacak. Dış ticaret açığı azaltılacak, ihracat teşvik edilecek (<https://slideplayer.biz.tr/slide/11819526/> , 2019).

Türkiye’deki Altıncı Ekonomik Kalkınma Planı 1990 - 1994 yılları arasında uygulanmıştır. Planda belirlenen hedefler; Büyüme hızı %7 olarak belirlenmiştir. Yurtiçi tasarrufların GSMH’ ya oranı arttırılacak. Etkin kaynak dağılımı sağlanacak. Tüketim mallarının üretimi azalırken ara ve yatırım malı üretimi arttırılacak.İhracata yönelik sektörler desteklenecek. Tarım sektörünün yatırım payı azaltılırken konut ve imalat sanayi yatırımları arttırılacak (<https://slideplayer.biz.tr/slide/11819526/>, 2019). Türkiye henüz kurumsal yapılanmaları tamamlayamadan neoliberal politikaları benimsemeye çalıştığı için serbestleşme pastasından pay alamamıştır. Hedeflenen büyüme oranı yakalanamamıştır. %4.7 oranında büyüme elde edildi.

Tablo 8: 5. Ekonomik Kalkınma Planının Hedef ve Performansları

	Hedefler		Performans	
	Kore	Türkiye	Kore	Türkiye
Büyüme (%)	7.7	6.6	9.9	5.1
Yatırımlar/GSMH	31.7	20.4	30.1	24.1

Yurtiçi Yatırımlar/GSMH	27.4	20.5	27.3	23.4
Yurtdışı Yatırımlar/GSMH	4.3	-1.6	2.7	-2.4
İhracat (Milyon Dolar)	53.4	720.1	1.132.4	886
İthalat (Milyon Dolar)	55.6	19.84	29.1	15.9

Kaynak: İktisatkolik (2016, 8 21). *Güney Kore-Türkiye Kalkınma Planlarının Karşılaştırılması*.
 İktisatkolik: <https://iktisatkolik.wordpress.com/2016/08/21/guney-kore-turkiye-kalkinma-planlarinin-karsilastirilmasi/>
 adresinden alındı.

Tablo 9: 6. Ekonomik Kalkınma Planının Hedef ve Performansları

	Hedefler		Performans	
	Kore	Türkiye	Kore	Türkiye
Büyüme (%)	7.1	7.1	9.6	7.2

(Tablo 9 devamı)

Yatırımlar/GSMH	19.1	21.4	26.2	16.2
------------------------	-------------	-------------	-------------	-------------

Yurtiçi Yatırımlar/GSMH	11.7	19.5	16.2	15.6
Yurtdışı Yatırımlar/GSMH	7.6	2.0	10.3	0.7
İhracat (Milyon Dolar)	550.1	720.1	1.132.4	886
İthalat (Milyon Dolar)	894.1	1.115.1	2.178.3	1.563.1

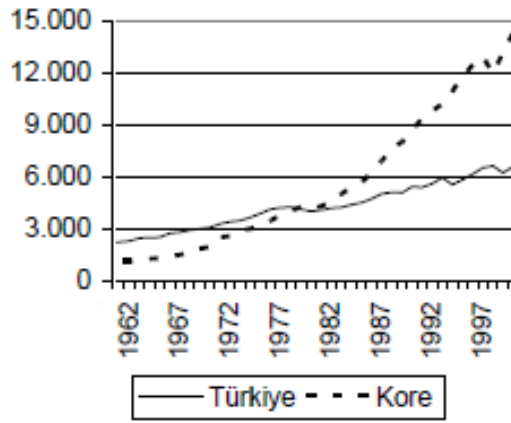
Kaynak: İktisatkolik (2016, 8 21). *Güney Kore-Türkiye Kalkınma Planlarının Karşılaştırılması*.
 iktisatkolik: <https://iktisatkolik.wordpress.com/2016/08/21/guney-kore-turkiye-kalkinma-planlarinin-karsilastirilmesi/>
 adresinden alındı.

Tablo 8 ve Tablo 9 incelendiğinde Güney Kore'nin o yıllarda ticarete serbestleşmeye gittiği ve sahip olduğu işletmeler nedeniyle küresel pazarda rekabet gücü yaratarak bu serbestleşme pastasından büyük bir pay aldığı görülmektedir.

Güney Kore'nin yedinci ekonomik kalkınma politikası 1992-1996 yılları arasında yapılmış ve ekonomik büyüme devam etmiştir. Fakat 1998 yılında Asya'da yaşanan finansal kriz ile Güney Kore ekonomisi %6 oranında küçülmüş ve yabancı yatırımcılar kısa vadeli fonlarını büyük miktarlarda ve aniden çekmesi Asya ülkelerinde ekonomik açıdan yıkıcı yönde etkilemiştir. Güney Kore'de ekonomik kriz sonrası büyüme yavaşlamış ve 2001 – 2009 yılları arasında %4.4 seviyelerine düşmüştür. 1998'de yaşanan ekonomik kriz nedeniyle o yıl Güney Kore'de işsizlik rekor seviyelere ulaşmış ve %7 düzeyine yükselmiştir. 2002-2015 yıllarında ise bu düzeyi %3.3'e kadar düşürmüşlerdir (Çetin ve Karadaş, 2018:100).

Türkiye'de 7. ekonomik kalkınma planı 1996 – 2000 yılları arasında yapılmıştır. Büyüme hızı %5,5 – 7,1 aralığında belirlenmiştir. Kamu kesimi borçlanma gereği azaltılacak. Özelleştirme uygulamaları yaygınlaştırılacak. Tarım sektöründe %2,9 – 3,7 sanayi sektöründe %6,0 – 7,7 hizmet sektöründe %5,1 – 6,8 oranında büyüme hızı hedeflenmiştir.

Genel olarak Türkiye’de de benzer ekonomik kalkınmalar yapılmış fakat Güney Kore kadar disiplini sağlayamamıştır. Bu durum büyüme oranlarından da anlaşılmaktadır. Türkiye ve Güney Kore’nin ekonomik büyümelerinin Şekil 1’de yıllara göre dağılımı verilmektedir. 1960-2000 yılları arasında yapılan karşılaştırmaya göre Türkiye’de kişi başına gelir mevcut durumun 3 katına çıkarırken Güney Kore’de 13 katına çıkmıştır (Günay, 2005:77).

Şekil 1: 1960-2000 Yılları Türkiye-Güney Kore Ekonomik Büyümlerinin Karşılaştırılması

Güney Kore’de yaşanan hızlı büyümenin nedenleri üzerine yapılan araştırmalarda Güney Kore halkının homojen nüfusu sayesinde kararlı ve güçlü motivasyonlarının olması; devletin Askeri kültür şeklinde koyduğu kuralları, özel sektör organizasyonlarında da uygulayarak otokratik ve bürokratik olmaları Güney Kore’nin kalkınmasında önemli katkı sağlamıştır (Okan, 1998:28). Ayrıca Güney Kore’deki korumacı devlet politikaları ile ulusal sanayide yer alan işletmeler uluslararası pazarlarda temsil edilmesinde katkıda bulunmaları ve yine korumacı devlet politikaları ile ithal ikame değil de ihracata dayalı kalkınma stratejilerinin uygulanması hızlı büyümenin bir diğer nedenleri arasındadır.

Güney Kore işgücünü etkin kullanan ülkeler arasındadır ve kalkınmasında devlet ve girişimciler kadar emek arzının yüksek olması da büyük etkindir. İşgücünü, işgücü verimliliği, ücret düzeyini, ulusal gelir içinde işgücü payını ve çalışma saatlerini iyi yöneten Güney Kore, bunların sonucunda büyüme başarısını elde etmiştir.

Cambridge Üniversite Ekonomi Fakültesi'nde öğretim üyesi olan Ha-Joon Chang'ın "Sanayileşmenin Gizli Tarihi" kitabından yapılan alıntıya göre; Başkan Park'ın ekonomik kalkınma planları ile Güney Kore mucizesini başlatmış, 1973'te Ağır ve Kimyasal Sanayileşme Programı ile devam ettirmiştir. Sanayinin devletin seçtiği alanlara yönlendirilmesi ile o yıllarda büyük ölçüde ithal edilmiş parçalar kullanılarak ilk Güney Kore yerli tasarım otomobiller üretilmeye başlanmıştır. Chang, ekonomik kalkınma politikalarının eğitim sistemini etkilediğini, %100 yerli malına yönlendirildiklerini belirtmiştir. Ayrıca Güney Kore ihracattan kazandığı dövizleri daha iyi endüstri yapabilmek için makine ve diğer girdilerin ithalatında kullandıklarını belirtmiştir (Gültaş, 2013).

Güney Kore tarihinde yaşanan ekonomik krizler sonrası ekonomilerini daha iyi seviyeye taşımak için ekonomik planlara ağırlık verilmiştir. 1960'lı yıllarda Güney Kore'de Kişi Başına Düşen Milli Gelir 80 Dolar düzeylerinde iken 1960'ta Türkiye'de Kişi Başına Düşen Milli Gelir 380 Dolar civarlarındaydı (Gültaş, 2013). Güney Kore ekonomik büyümesinde yüksek oranda başarı elde ederken Türkiye'nin Güney Kore'den geri kalmasının nedenleri aşağıda gibi sıralanabilir (İstikbal, 2018:100):

- ❖ Türkiye'de küresel marka eksikliği ve üretici imajı yetersizliği,
- ❖ Araştırma ve Geliştirme sürecindeki içerik ve altyapı yetersizlikleri,
- ❖ Eğitim yetersizliğinin ihracat üzerinde olumsuz etkiler yaratması,
- ❖ Makroekonomide istikrarsızlık,
- ❖ Hammadde, enerji, ihracatta ön finansman gibi girdilerde maliyetlerin yüksek oluşu.

Türkiye'de yaşanan bu eksiklikler ile uygulanan ithal ikameci sistem ile Türkiye kalkınması üzerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Güney Kore'de 1980'li yıllarda gerçekleşen küresel ekonomide rekabet gücü Türkiye'de ancak 2000 yılı sonrası gerçekleşmiştir. Asya ülkelerinin genel özelliği olan Konfüçyüsyanizm ile oluşan çalışma ahlakı, eğitim yatırımlarında gösterilen istikrar, otoriter devlete itaat ve tasarruf bilinci ile Güney Kore ekonomik kalkınmada başarıyı elde etmiştir.

1.3.Türkiye – Güney Kore Ticari İlişkilerin Başlaması

Türkiye – Güney Kore ticari ilişkileri, iki ülkenin ekonomik yönden kalkınma çabaları ve ticaret için yeterli sermaye ve gerekli ortamın yaratılmamasından dolayı geç

başlamıştır. Türkiye ve Güney Kore arasında ilk olarak 1960 yılında başlayan ithalat ve ihracat faaliyetleri gerek ekonomik nedenlerden gerek coğrafi konumdan dolayı toplam ticaret oranı düşük miktarda kalmış, 1971 yılından itibaren artış göstermiştir. Sonrasında dış ticaretin gelişmesi için 1975 yılında da İstanbul’da Kore Ticaret Merkezi kurulmuştur. 1969-1975 yılları arasında Türkiye – Güney Kore ithalat ve ihracat dağılımları Tablo 10’da belirtilmiştir.

Tablo 10: 1969-1975 Yılları Arasında Türkiye - Güney Kore Dış Ticaret Rakamları (Dolar/Bin)

	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975
<i>İthalat</i>	19.2	15.5	59.1	45.2	160.5	2.163	2.227
<i>İhracat</i>	550	1.022	1.068	2.162	2.964	4.317	5.159

Kaynak:<http://rapory.tuik.gov.tr/16-05-2019-19:08:15-6162470511111021521136092442.html?> adresinden 16.05.2019 tarihinde alındı.

Tablo 4 incelendiğinde, ithalat - ihracat rakamlarının 1970 yılı sonrasında giderek arttığı görülmektedir. 1970’li yıllar ile Güney Kore – Türkiye işbirliğinin artmış ve Türk-Kore İş Konseyi kurularak Karma Komite Toplantıları yapılmaya başlanmıştır.

1.4.Türkiye – Güney Kore Karma Komite Toplantıları

Türkiye 1977 yılında Güney Kore ile Ankara’da Ticaretin Geliştirilmesi ve Ekonomik ve Teknik İşbirliği Hakkında Anlaşma imzalayarak, iki ülke arasında karşılıklı gümrük vergisi konularında kolaylıklar sağlanması ve ticaretin gelişmesi için adımlar atmıştır. Bu anlaşma ile birlikte iki ülke arasındaki ticari faaliyetlerin kolaylaşması için Karma Komite kurulmuş ve 1981 yılında Ankara’da ilk Karma Komite Toplantısı yapılmıştır. Toplantıda iki ülkenin de Dış İşleri Bakanlığı İktisadi İşler Bakan Yardımcıları başkanlığında temsilcileri yer almış ve petrokimya maddeleri, ziraat ve maden ürünleri ve elektronik aletler alanında dış ticareti geliştirmek üzerine kararlar alınmıştır (Gören, 2015:119).

İlk toplantıdan beş yıl sonra Seul’da 1982’de yapılan İkinci Karma Komite toplantısı dönemim Cumhurbaşkanı olan Kenan Evren’in Güney Kore’ye olan ziyareti

esnasında gerçekleştirilmiş ve petrol krizi üzerinde durularak iki ülkede de dış ticaretindeki düşüşten bahsedilmiş, sorunlara çözüm getirilmeye çalışılmıştır.

1983 yılında tekrar Seul'da yapılan 3.Karma Komite Toplantısı'nda ekonomik ve teknik işbirliği, ticaretin geliştirilmesi, müteahhitlik alanında işbirliği için çalışma grubu oluşturulmasına dair kararlar alınmıştır. Ekonomik kalkınmada bilim ve teknolojinin öneminden dolayı iki ülke bu konularda fikir alışverişinde bulunmuşlar ve coğrafi uzaklığın iletişim ve ulaşımda yetersiz olmasından dolayı ticaretin gelişmesinde engel olduğu konusunda hemfikir olmuşlardır. Bu soruna çözüm olarak hava ve deniz ulaşım hizmetlerini tesis etme ve iletişim bağlantılarını geliştirme konusunda ilgili kuruluşların teşvik edilmesi kararına varılmıştır. 1983 yılında 3. Karma Komite Toplantısı'nda Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması imzalanmıştır (Gören, 2015:119).

Seul'da 1986 yılında 4. Karma Komite Toplantısı düzenlenmiş ve dış ticaretin oranının düşük olması nedeniyle ticaretin artırılmasına ve dengeye ulaşması için çabalanacağı belirtilerek, iki ülkenin de gerekli olan yabancı sermayeyi teşvik etmeye yönelik politikalar açıklamışlardır. 1991 yılında Ankara'da yapılan 5. Karma Komite Toplantısı'nda iki ülkede de yaşanan dış ticaretteki gelişmeler üzerinde durulmuş ve her iki ülkede de düzenlenecek olan sergi ve fuarlara iki ülkenin de işletmelerinin katılımlarını arttırmaları gerektiği kararına varılmıştır.

1997 yılında 6. Karma Komite Toplantısı Seul'da yapılmış ve Türk heyeti tarafından iki ülke arasında olan ticarete dengesizliğin Güney Kore lehine olduğu ve çözüm bulunması gerektiğini dile getirmiştir. Merkez Bankası verilerine göre 1994 -2012 yılları arasında Güney Kore – Türkiye ikili dış ticaretinde %8.8 ihracat oranı ithalat oranını karşıladığı saptanmıştır (Aydın, Başkaya, & Demiroğlu, 2014). 1997 yılında bahsedilen ticari dengesizliğin 2012 yılına kadar sürdüğü görülmektedir. Türk – Kore İş Konseyi'nin 1989 yılında kurulması ile ticaret özel sektöre aktarılarak ticari faaliyetlerin geliştirileceği kararı verilmiş ve devlet düzeyinde yapılan Karma Komite Toplantıları işlevselliğini kaybetmiştir.

1.5.Güney Kore'nin Serbest Ticaret Anlaşması Ağı

Serbest Ticaret Anlaşması, iki veya daha fazla ülke arasında bazı mal veya hizmetlerin ticareti için uygulanan gümrük tarife, kota ve tercihli uygulamaların ortadan

kaldırılmasını sağlayan ticaret anlaşmasıdır. Serbest Ticaret Anlaşması ile iki veya daha fazla ülke arasındaki gümrük sınırlarında ithalat ve ihracatta ticareti kısıtlayan uygulamaların (vergiler, prosedürler, vb.) azaltılmasını veya kaldırılmasını sağlayarak anlaşmayı imzalayan ülkeler arasında birbirlerinin pazarına girmelerini kolaylaştırır (Kalaycı, 2017:134).

Güney Kore'nin 2004 yılından günümüze kadar oluşturduğu bir Serbest Ticaret Anlaşması ağı bulunmaktadır ve Şekil 2'de gösterilmektedir (Güney Kore Cumhuriyeti Ticaret, Sanayi ve Enerji Bakanlığı, 2019).

Şekil 2: Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması Ağı

Bu ağda yer alan ülkeler anlaşma imzaladıkları tarihlere göre sırasıyla aşağıda verilmiştir:

- **Şili:** Güney Kore ile imzaladığı Serbest Ticaret Anlaşması 1 Nisan 2004 yılından itibaren geçerlidir.
- **Singapur:** Güney Kore ile imzaladığı Serbest Ticaret Anlaşması 2 Mart 2006 yılından itibaren geçerlidir.
- **EFTA Grubu:** İzlanda, Lihtenştayn, Norveç ve İsviçre ülkelerinden oluşan bu grupta 1 Eylül 2006 yılından itibaren Güney Kore ile imzaladığı STA geçerlidir.

- **ASEAN:** Malezya, Myanmar, Endonezya, Filipinler, Brunei, Laos, Kamboçya ve Tayland'dan oluşan bu grupta 2007 ve 2010 yılları arasında STA imzalamaları yapılmıştır.
- **Hindistan:** 1 Ocak 2010 yılından itibaren Güney Kore ile imzaladığı STA yürürlüktedir.
- **Avrupa Birliği:** Avusturya, Belçika, İngiltere, Çek Kıbrıs, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Polonya, Portekiz, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç, Bulgaristan ve Romanya ülkelerini kapsayan bu grupta 1 Temmuz 2011 yılından itibaren Güney Kore ile imzaladığı STA yürürlüktedir.
- **Peru:** 1 Ağustos 2011 yılından itibaren Güney Kore ile imzaladığı STA yürürlüktedir.
- **Amerika Birleşik Devletleri:** 15 Mart 2012 yılından itibaren Güney Kore ile imzaladığı STA yürürlüktedir.
- **Türkiye:** 1 Mayıs 2013 yılından itibaren Güney Kore ile imzalanan STA yürürlüktedir.
- **Avustralya:** 12 Aralık 2014 tarihinden itibaren Güney Kore ile imzaladığı STA yürürlüktedir.
- **Kanada:** 1 Ocak 2015 Tarihinden beri Güney Kore ile imzaladığı STA yürürlüktedir.
- **Kolombiya:** 15 Temmuz 2015 tarihinden itibaren Güney Kore ile imzaladığı STA yürürlüktedir.
- **Çin:** 20 Aralık 2015 tarihinden itibaren Güney Kore ile imzaladığı STA yürürlüktedir.
- **Vietnam:** 20 Aralık 2015 tarihinden itibaren Güney Kore ile imzaladığı STA yürürlüktedir.
- **Yeni Zelanda:** 20 Aralık 2015 tarihinden itibaren Güney Kore ile imzaladığı STA yürürlüktedir.

Güney Kore'nin Serbest Ticaret Anlaşması açısından da görüleceği gibi Güney Kore uluslararası rekabet gücü yüksek ve geniş pazara sahiptir.

1.5.1. Türkiye – Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması

2013 yılında Türkiye – Güney Kore arasında yapılan Serbest Ticaret Anlaşması, Mal Ticaret Anlaşması ile yürürlüğe girerek iki ülke arasındaki en önemli ticari ve ekonomik anlaşma olarak görülmektedir. Serbest Ticaret Anlaşması, iki ülke arasındaki ticareti kolaylaştıran ayrıca Türkiye ihracatını orta ve uzun vadede arttıran araç olarak değerlendirilmektedir. Serbest Ticaret Anlaşması ile Türkiye'nin aleyhine olan dış ticaret açığını olumlu yönde etkileyerek daha dengeli bir yapıya kavuşturulması beklenilmiştir.

Türkiye – Güney Kore arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması, 2015 yılında Hizmet Ticareti Anlaşması ve Yatırım Anlaşması iç onay süreci tamamlandıktan sonra yürürlüğe girmiş ve anlaşma tamamlanmıştır. Mal Ticaret Anlaşmasının yanında Hizmet Ticareti ve Yatırım Anlaşması konularının da Serbest Ticaret Anlaşması kapsamına alınması, iki ülke arasındaki ekonomik ve ticari ilişkileri daha yüksek seviyelere taşımaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, 2018). Hizmet Ticaret Anlaşması Türkiye – Güney Kore arasında hizmet ticaretini arttırmak ve yaygınlaştırmak amacıyla kabul edilmiştir. Yatırım Anlaşması ise iki ülke arasında yatırım ortamlarının oluşturulması ve iyileştirilmesi için ve karşılıklı pazara giriş olanaklarının geliştirilmesi için hukuki altyapının oluşturulmasından dolayı kabul edilmiştir.

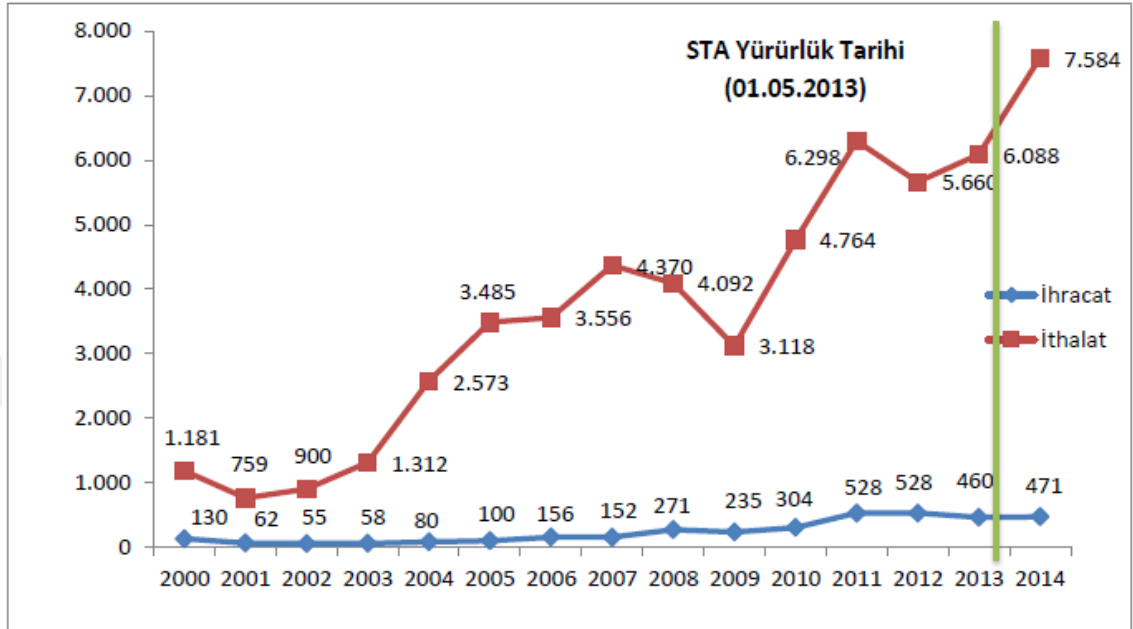
Türkiye – Güney Kore arasında imzalanan STA kapsamında; iki ülke arasında gümrük ve ticaretin kolaylaşması, ticaret yapmada yaşanan teknik engeller, sürdürülebilir kalkınma, şeffaflık, rekabet, menşe kuralları, vb. gibi maddeler yer almaktadır. STA'nın imzalanmasıyla iki ülke arasında karşılıklı olarak tüm tarife satırlarının %90'ının 2023 yılına kadar sıfırlanması amaçlanmıştır. Anlaşma yürürlüğe girdiğinde Türkiye tarife satırlarının %65'ini, Kore ise gümrük vergilerinin %80'ini sıfırlamıştır (<https://ticaret.gov.tr/data/5bfba8a13b8762fa4955cb0/G%C3%BCney%20Kore%20STA%20Bilgi%20Notu.pdf> adresinden 09.08.2019 tarihinde alındı).

1.5.2. Serbest Ticaret Anlaşmasının Türkiye Üzerindeki Etkileri

2013 yılında yürürlüğe giren Güney Kore – Türkiye Serbest Ticaret Anlaşması'ndan sonra Güney Kore ile Türkiye arasındaki dış ticaretin seyri Şekil 3 ve toplam ithalattaki payları Şekil 4'te verilerek değerlendirilmiştir.

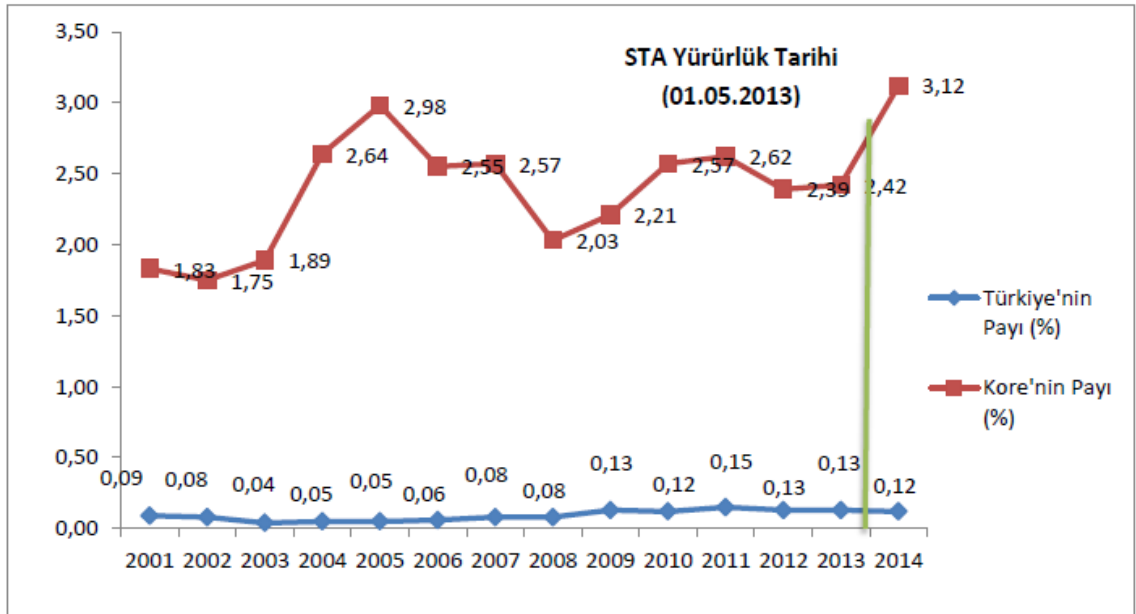
Şekil 3 incelendiğinde, 2013 öncesi Türkiye'nin Güney Kore'de ithalat faaliyetlerinde iniş ve çıkışlar mevcuttur. 2014 yılına gelindiğinde %21,6 oranında artış

göstermiştir. Türkiye'nin Güney Kore'ye ihracat faaliyetlerine bakıldığında ithalat değerlerinin yanında çok düşük olduğu ve 2011 yılına bakıldığında ithalat faaliyetleri ihracat faaliyetlerinin yaklaşık 12 katı olduğu görülmektedir. Ticari dengenin Türkiye açısından negatif yönde ilerlediği bir kez daha kanıtlanmıştır.

Şekil 3: Türkiye'nin Güney Kore Dış Ticaret Seyri (Milyon Dolar)

Kaynak: Erkoç, Ç. Ş., & Yeter, İ. F. (2014). Türkiye-Güney Kore STA Etkileri.

Şekil 4: Güney Kore- Türkiye Toplam İthalatında İki Ülkenin Birbirleri Üzerindeki Payı (%)

Kaynak: Erkoç, Ç. Ş., & Yeter, İ. F. (2014). Türkiye-Güney Kore STA Etkileri.

a) Serbest Ticaret Anlaşması'nın Türkiye İthalatına Etkisi

Güney Kore ile imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçen 12 aylık dönemde başlıca ithalat ürünleri bakımından tarife indirimine konu olan ürünler aşağıda sıralanmıştır (Erkoç ve Yeter, 2014):

- TV Kameraları, projektör ve monitör MFN vergisi sıfırlanmış ve %334 oranında artış ile 509 Milyon Dolarlık ithalat gerçekleştirmiştir.
- Yüksek yoğunluklu polietilende uygulanan %6,5 MFN vergisi sıfırlanmış ve %373 artış ile 159 Milyon Dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir.
- Akrilonitrilde uygulanan %6,5 MFN vergisi sıfırlanmış ve %28 oranında artış ile 138,6 Milyon Dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir.
- Yassı hadde ürünüde uygulanan %15 MFN vergisi %11,2'ye düşürülmüş ve %24 oranında artış ile 123 Milyon Dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir.
- Tereflatik asitte uygulanan %6,5 MFN vergisi sıfırlanmış ve %5963 oranında artış ile 121 Milyon Dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir.
- Otomobillerde uygulanan %10 MFN vergisi %7'ye düşürülmüş ve %17,4 oranında artış ile 35,8 Milyon Dolarlık ithalat gerçekleştirilmiştir.

b) Serbest Ticaret Anlaşması'nın Türkiye İhracatına Etkisi

Güney Kore ile imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması'nın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren geçen 12 aylık dönemde başlıca ithalat ürünleri bakımından tarife indiriminden faydalanılmış ürünler aşağıda sıralanmıştır (Erkoç ve Yeter, 2014):

- Buğdayda %1,8 MFN vergisi anlaşma kapsamında %1,2 oranına düşürülmüş ve %100 oranında artış ile 13,1 Milyon Dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir.
- Motor aksam ve parçalarında %5 MFN vergisi anlaşma kapsamında sıfırlanmış ve %143 oranında artış ile 11,1 Milyon Dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir.
- Beyazlatılmış kabuksuz fındıkta %45 MFN vergisi anlaşma kapsamında %34 oranına düşürülmüş ve %51 oranında artış ile 5,7 Milyon Dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir.

- Transformatörlerde %8 MFN vergisi anlaşma kapsamında sıfırlanmış ve %100 oranında artış ile 5,3 Milyon Dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir.
- Vanalarda %8 MFN vergisi anlaşma kapsamında %4 oranına düşürülmüş ve %51 oranında artış ile 5,7 Milyon Dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir.
- Kuzu koyun ve kürklerinde %8 MFN vergisi anlaşma kapsamında sıfırlanmış ve %60 oranında artış ile 4,6 Milyon Dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir.
- Bilyeli rulmanlarda %8 oranında uygulanan MFN vergisi anlaşma kapsamında %5,3 oranında düşürülmüş ve %51 oranında artış ile 1,8 Milyon Dolarlık ihracat gerçekleştirilmiştir.

Türkiye'nin Güney Kore'ye ihracatı bahsedilen 12 aylık dönem içerisinde %7 oranında artış göstermiştir. Güney Kore'nin ihracat artış oranının %21,6 olduğu hatırlatılmalıdır.

c) Serbest Ticaret Anlaşması Kapsamında Türkiye'nin Yeni Pazarlara Giriş İmkanlarını Olumsuz Etkileyen Faktörler

Türkiye'nin Serbest Ticaret Anlaşması kapsamında yeni pazarlarda faaliyet göstermesini olumsuz yönde etkileyen faktörler aşağıda sıralanmıştır:

- Güney Kore'nin üretim ve rekabet yapısı
- Güney Kore'nin coğrafi konumu ve pazar özellikleri
- Türk malının markalaşmasının sağlanamaması
- Tarife dışı engeller
- Rakiplerinin rekabet avantajı

Güney Kore Üretim ve Rekabet Yapısı: Türkiye'de ihracat yapan işletmelerin tavizlerden yararlanamamasının nedenleri arasında ihracat yaptığımız otomotiv, hazır giyim, demir-çelik, tekstil sektörlerinde Güney Kore'nin dünyanın ileri ülkeleri arasında yer alıyor olması ve Çin Halk Cumhuriyeti gibi üretim maliyetlerinin düşük olduğu ülkelerin Güney Kore'ye, Türkiye'den daha yakın olması olarak gösterilmektedir.

Güney Kore Coğrafi Konumu ve Pazar Özellikleri: Ülkenin fiilen bir ada ülkesi olması ve hiçbir ülke ile karayolu bağlantısının olmaması Türk ihracatçı işletmelerin birden fazla ülkeyi kapsayan dağıtım ağı kurmalarını gerektirmektedir.

52 Milyon nüfusu olan Güney Kore, Çin ve Japonya ülkelerine göre daha küçük bir pazardır ve bu ülkelerin farklı teknik düzenleme ve paketlenme özelliklerinin olması Güney Kore'nin ayrı bir pazar olarak ele alınmasını mecbur kılmaktadır.

Güney Kore'nin iklim koşullarının sıcak ve nemli geçen yazlar ve soğuk geçen kışlar nedeniyle zorlayıcı olması uzun süren nakliye süreci nedeniyle ürün ambalajlamasının özel olarak yapılmasını gerektirmektedir. Güney Kore'nin uzak olması fuarlara katılım oranını da düşürmektedir. Güney Kore'deki fuarlar büyük oranda Koreli ziyaretçiden oluşmaktadır.

Tarife Dışı Engeller: Güney Kore'de gıda güvenliği denetimleri ve bitkisel ve hayvansal karantina uygulamaları bu alanda ihracat oranımızı düşürmektedir. Dondurma ve süt ürünlerinde ağır gıda güvenliği gerektiğinden ihracatı zorlaştırmaktadır.

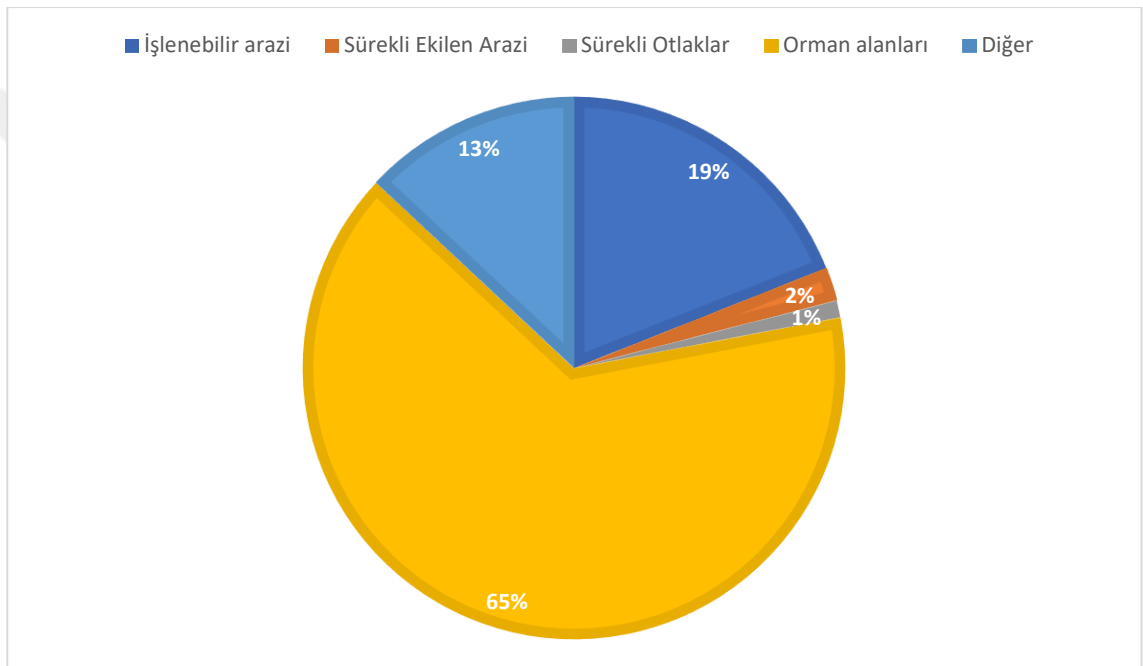
Rakiplerimiz Rekabet Avantajları: Güney Kore, Amerika ve Avrupa'ya karşı hayranlık duymakta, özellikle genç nüfus ve gelir düzeyi yüksek tüketiciler tarafından Amerikan ve Avrupa ürünleri tercih edilmektedir. Ayrıca Çin ve ASEAN ülkeleri ucuz üretim maliyeti, fiziksel ve kültürel yakınlık nedeniyle Güney Kore pazarında fiyat avantajına sahip olmaktadır. Gıda sektöründe ise Güney Kore ile ilk Serbest Ticaret Anlaşması'nı imzalayan Şili, fiziksel uzaklığa rağmen Kore pazarında pazar payı elde etmiş ve bilinirliğini sağlamıştır.

1.6. Güney Kore Sektörlerine Genel Bir Bakış

Tarım ve Ormancılık Sektörü

Güney Kore'de tarımın ekonomideki payı 1960'lı yıllardan bu yana şehirleşmeyle birlikte sürekli olarak azalma göstermektedir. 1990'lı yıllara kadar Güney Kore kırsal alanlarının fazla olduğu tarıma dayalı bir ülkeyken endüstriyel gelişmelerle birlikte tarım sektörü yerini endüstri almıştır. Büyüyen şehirlerle birlikte tarım alanlarının azalması tarımda çalışan iş gücünün düşmüş olmasına, artan nüfusun gıdaya duyduğu ihtiyacın artmasına sebep olmuştur. Bu gelişmelerle birlikte Güney Kore tarım alanında üretici olmaktan çıkıp üretim ihtiyacını karşılayamadığı için tüketici konuma gelmiştir. Böylece bazı ürün gruplarını karşılamak için ithalat çalışmalarına başladılar. (<http://www.millermagazine.com/guney-kore-ve-japonyada-tahil-ve-un-pazari/.html>)

Büyüyen şehirlerle birlikte günümüzde Güney Kore'nin ekilebilir arazisi çok azdır. Üretimin yeterliliği sadece %27 olup ihtiyaçlara yeterli olamamaktadır. Nüfusun giderek daha da fazla artış göstermesi bu durumu daha da yetersiz kılmaktadır. II. Dünya savaşı sonrası devletin izlediği sosyal-iktisadi politikasıyla birlikte büyük toprak sahipliği yerini küçük toprak sahipliğine bırakmıştır. Bu politika halkın kendine yetmesini sağlamayı amaçlamıştır. Bu politika halkın etkili bir tarım üretkenliğini sağlamayı amaçlamıştır. Bu bölgelerde üretimini yaptığı en önemli tahıl ürünü pirinç olan Güney Kore pirinç ithalatını yasaklamış ve üreticilere tarıma devam edebilmeleri için çeşitli teşvikler da sağlanmıştır (Demir, 2006:102).

Şekil 5:Güney Kore'de Toprak Kullanımı

Son birkaç yılda işlenen arazilerin artırılmasıyla üretimde sınırlı bir artış gerçekleşmiştir. 1997-2001 yılları arasında tarımdaki verimlilik ortalama %1,2 yıllık oranında artış göstermiştir. Ekilen toprak yüz ölçümü %50,2 oranında artmıştır (Demir, 2006:102).

Balıkçılık zamanla ihraç içindeki önemini büyük oranda kaybetmiştir. Sektörden para kazananların sayısı büyük oranda azalma göstermiştir. İhracattaki payı %5'ten %1'lere kadar düşmüştür. İhtiyacın karşılanmadığı bu sektörde de ülke ithalat yapmak zorunda kalmış ve 1 Milyar Doları tutarında balık ve balık ürünlerini ülkeye ithalat edilmiştir (Demir, 2006:103).

Güney Kore'nin II. Dünya Savaşında olumsuz olarak etkilendiği bir alanda ormancılıktır. Büyük oranda tahrip olan ormanların yeniden canlandırması uzun yıllar almıştır. Bu durum devletin etkili politikası sayesinde büyük gelişmeler kaydedilip, etkisinin azaltılması sağlanmıştır. Tahrip olan ormanların doğaya tekrar kazandırılmasını sağlamak için uzun uğraşlar verilmiştir (Demir, 2006:103).

2000 yılı istatistiklerine doğrultusunda Güney Kore'nin % 65.5'i ormanlarla kaplıdır. Günümüzde insanların daha bilinçli olması ve ormanların ekonomik yönden de etkili olmamasıyla birlikte Güney Kore'de ormanlık alanlarda önemli azalmalar görülmemiştir. Ülke bu alandaki ihtiyaçlarının büyük bir bölümünü Endonezya ve Malezya'dan ithal etmektedir. Şehir nüfusu fazla olan ülkelerde ormanlık alanların fazla azaltılmaması insan sağlığı ve doğanın sürdürülebilirliği açısından çok önemlidir. Güney Kore'de bu bilinç oluşmuş olacak ki ormanlık alanlarında önemli boyutlarda azalma olmamıştır (Demir, 2006:103).

Madencilik Sektörü

Güney Kore'nin birçok alanda üretim yapmasıyla birlikte demir dışı metalleri arz eden en önemli tüketicilerinden olan bir ülkedir. Ancak ülkenin yerel kaynakları ihtiyacını karşılayamayacak kadar azdır. Üretim yapılabildiği kadar üretim için gerekli olan hammaddenin sağlanması da bir o kadar önemlidir. Güney Kore 1994'te 403 bin ton bakır ithal etmiştir. Bir örnekle desteklemek gerekirse bu ithal edilen miktar Fransa'nın tüketimi kadardır. Bunun yanı sıra 220 bin ton ithal edilen hurdalar işlenerek yurt içinde üretilip işlenmiştir (Demir, 2006:103). Ülke jeopolitik konumundan dolayı yer altı kaynaklarına sahip olmasa bile belirli stratejiler sayesinde bu açığı kapatıp üretimini yapmaya devam ediyor.

Güney Kore madencilik sektöründe elle tutulur miktarda kaynağa sahip olmamakla birlikte sanayisi için gerekli hammaddeyi ithalatla karşılamaktadır. Ülkenin sanayisi için gerekli olan başlıca hammaddeler demir cevheri, bakır, çinko cevherinden oluşmaktadır.

İmalat Sanayi Sektörü

Güney Kore imalat sanayisinde de planlanan etkili devlet politikası doğrultusunda 1962'den sonra dünyada ve çevresinde başarılı bir sanayi oluşturmuştur.

Güney Kore sanayideki gelişimleri her zaman desteklemiş ve sanayinin oluşumundan bu yana ciddi değişikliklerle birlikte değerlendirilmiştir (Demir, 2006:104).

Sanayi 1960-1970 yıllarında tekstil alanında üretiminin başlatmış. Üretiminin çoğunluğunu kumaş, giyim, deri gibi ürünlerle oluşturmuştur. Sanayide işçiler yoğun olarak çalışıp talebe cevap vermeye çalışmışlardır. İmalat daha sonra yönünü teknolojinin gelişmesiyle birlikte elektronik eşyaların üretimine ağırlık vermiş ve üretime teknolojiyle birlikte cevap vermeye devam etmiştir. Günümüzde de ileri teknoloji ürünlerinin üretimine yönelmekte ve bu alanlarda çalışmalar yapmaya devam edilmektedir (Demir, 2006:104).

Güney Kore sanayisinde bir önemli sektör de otomotiv sektörüdür. Tüm dünyada bilinen markaları ülkenin ekonomik piyasasını ve yaptığı ihracatlar açısından ülke için önemli bir konumdadır. Hyundai, Daewoo, Samsung gibi ülkenin sahip olduğu global markalarından bazılarıdır. Otomotiv sektöründeki arz 2001 yılında 2,2 Milyon araba, 242.030 kamyon ve 547.928 otobüs sağlamıştır. 1990 yılına bakacak olursak bu rakamlar arabada 935.271, kamyonunda 225.328 ve otobüste 92.995 idi. Yaklaşık 10 yıllık bir gelişimle ülke gelen taleple birlikte talebe karşılık verecek üretimi sağlamak için üretim kapasitesini büyük ölçekte arttırmıştır (Demir, 2006:104).

Bir dönem yaşanan Asya krizinden Güney Kore olumsuz yönde etkilenmiş bu etkilerin yansımaları otomotiv sektöründe görülmesine sebep olmuştur. Tedarikçi ve imalatçı sayılarında ciddi bir azalma gerçekleşmiş, bu açıklardan faydalanmak isteyen yabancı yatırımlar ülkeye girmiştir. Buna örnek olarak 1998 sonunda “Hyundai Motor” iflas eden “Kia Motors” ve bağlı kuruluşu “Asia Motors” üzerinde kontrolü sağlamıştır. 2000 yılının başlarında Fransız “Renault” şirketi iflas eden “Samsung Motor”u satın almıştır ve aynı yılın sonlarında “Daimler-Chrysler” “Hyundai Motor”un %15’lik hissesini satın almıştır. Nisan 2002’de de çok zor durumda olan “Daewoo Motor” Amerikalı araç üreticisi “General Motors” ile bir kısım hisse satışı için bir anlaşma imzalamıştır (Demir, 2006:104).

İnşaat Sektörü

Güney Kore’de yurtdışı müteahhitlik hizmetleri ilk kez 1965 yılında Tayland’da 64 km’lik bir otoyol ihalesi ile başlamış ve 1970’li yıllara gelindiğinde Ortadoğu altyapı projeleri ihaleleri bu alandaki hizmetleri devam etmiştir. Güney Kore inşaat sektöründe

yer alan işletmeler ekonomilerini büyüttükten sonra Singapur, Endonezya, Malezya ve Çin gibi Güneydoğu Asya ülkelerinde çalışmalarını yoğunlaştırmıştır. Yurtdışında daha çok anahtar teslim projeleri yürüten Güney Kore, günümüzde yap-işlet-devret sistemindeki projelere ilgi duymakta oldukları görülmüştür.

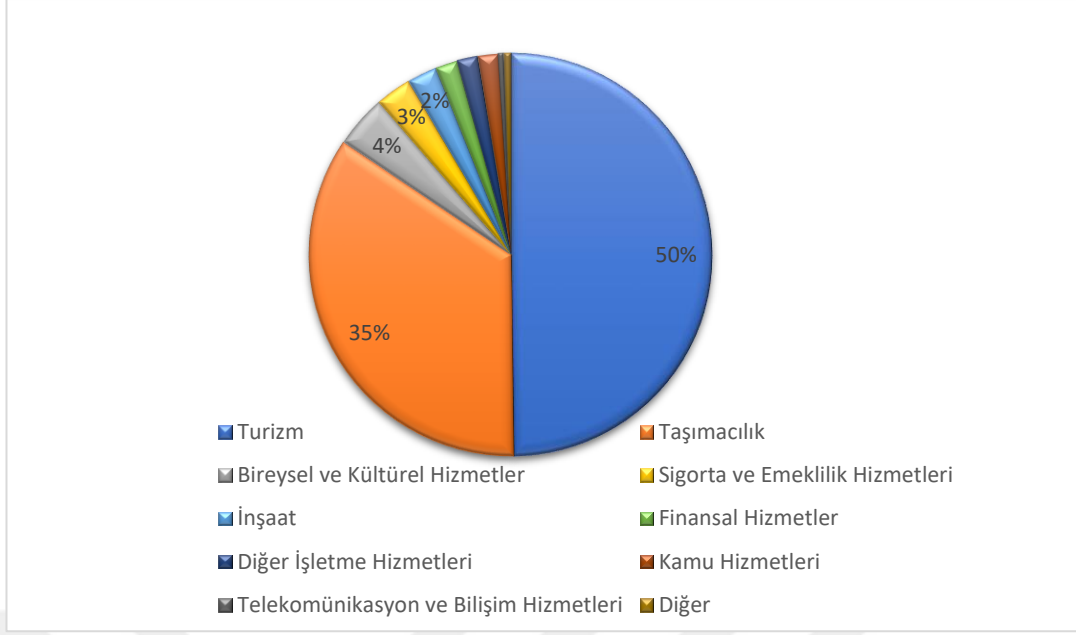
1980’li yıllara kadar Güney Kore’de inşaat faaliyetleri genellikle endüstriyel ve fabrika alanlarında olmuştur. O dönemin ekonomik kalkınma politikaları sonucunda ülkeye sanayileşmenin hâkim olması nedeniyle inşaat sektörü de bu yönde çalışmalar gerçekleştirmiştir. 1980 sonrası artan nüfus artışı ve kentleşme nedeniyle konut yapımları hızlandırılmıştır. 1973 – 1982 yılları arasında toplam 196 bin konut yapılmıştır. 1888 – 1994 yılları arasında ise bu rakam 576 bine çıkmıştır.

1990’lı yıllara gelindiğinde Güney Kore hükümeti inşaat sektöründe izin koşullarını gevşetmiş ve bu uygulama ile inşaat sektöründe yer alan 468 işletme sayısı 1994 yılında yaklaşık 3 bine çıkmıştır. Rekabetin büyük oranda arttığı sektörde enflasyonist baskı oluşmuş ve inşaat ve ilgili sektörler ekonomik durgunluklardan etkilenir hale gelmiştir.

Günümüzde Güney Kore’nin inşaat sektöründe yer alan işletmeler, tekrar Ortadoğu’dan Güney Doğu Asya’ya yöneldikleri görülmektedir.

1.1.Türkiye – Güney Kore Arasında Hizmet Ticareti

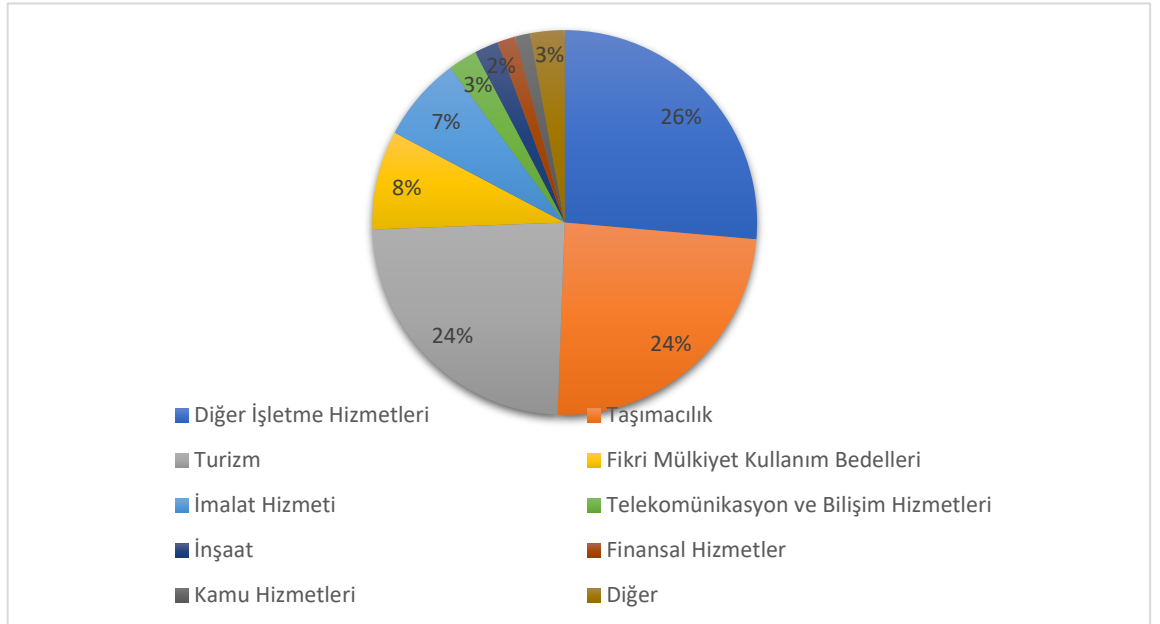
52 Milyonluk nüfusa sahip Güney Kore’de ithal mallara olan ilgi kadar hizmetlere de ilgi artmıştır. Türkiye’de hizmet sektöründe oluşan bu fırsatları yakından takip etmelidir. Türkiye’nin hizmet ihracatına bakıldığında turizm sektöründe yaklaşık 19 Milyon ABD Doları ihracatımız söz konusudur. Türkiye’de Güney Kore’ye yapılan toplam hizmet ihracatının hizmet sektörlerine göre dağılımları Şekil 6’da gösterilmektedir.

Şekil 6: Türkiye'nin 2016 Yılı Hizmet İhracatının Sektörlere Göre Dağılımı

Kaynak:Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu. (2017). *Türkiye ve Güney Kore: Kan Kardeşliğini Daha Güçlü Bir Ekonomik Ortaklığa Dönüştürmek İçin Öneriler*. İstanbul.

Şekil 6 incelendiğinde, Türkiye’de hizmet sektöründe toplam ihracatın %50’si turizm hizmeti, %35’i taşımacılık hizmeti olduğu görülmektedir. Türkiye’nin Güney Kore’den ithal ettiği hizmet sektörü dağılımı Şekil 7’de verilmiştir.

Şekil 7: Güney 2016 Yılı Hizmet İthalatının Sektörlere Göre Dağılımı

Kaynak:Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu. (2017). *Türkiye ve Güney Kore: Kan Kardeşliğini Daha Güçlü Bir Ekonomik Ortaklığa Dönüştürmek İçin Öneriler*. İstanbul.

Şekil 7 incelendiğinde Güney Kore'nin Türkiye'ye diğer işletme hizmetleri alanında %26'lık oranda hizmet ithal ettiği ve %24'lük oran ile taşımacılık ve turizm hizmetlerinin takip ettiği görülmüştür. Türkiye'nin dış ticaret rakamları incelendiğinde 37.6 Milyar ABD Doları hizmet ihracatı gerçekleştirdiği ve karşılık olarak da 22.2 Milyar ABD Doları hizmet ithalatı yaptığı görülmüştür. Büyük ölçüde hizmet ticareti yapan Güney Kore, bu alanda ticaret açığına sahiptir.

Türkiye hizmet sektöründe turizm alanında rekabet gücüne sahip olduğu verilerden anlaşılmıştır. 2016 yılında Türkiye'de 25.4 Milyon yabancı ziyareti gerçekleşmiş ve bunlardan Güney Kore pasaportuna sahip olan yabancı sayısı 106.904 olarak kaydedilmiştir. 2015-2016 yıllarında Türkiye'ye Güney Kore'den gelen turist sayısı %53.3 oranında düşüş yaşamıştır. 2015 yılında imzalanan Hizmet Ticaret Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi durumunda iki ülke arasında hizmet ticareti yaygınlaşacaktır.

1.2.Türkiye ile Güney Kore'de Bilim ve Teknoloji Politikalarının Karşılaştırılması

Bir ülkenin ekonomik performansının en önemli göstergelerinden biri, ülkelerin uyguladıkları ekonomik politikalarıdır. Günümüz ekonomik büyüme kaynakları dikkate alındığında, bir ülkenin gelişmişlik düzeyi, kaynağını bilişim teknolojilerinden alan bilgi miktarı ile ölçülmeye başlanmıştır. Günümüz dünyasında insanın yaratıcı zekasının ürünü olan nitelikli teknolojik üretimler ve teknolojik yatırımlar ülkelerin gelişmişlik kriterlerini belirlemektedir.

Ekonomik gelişmelerin yaşanmasında teknolojik gelişmelerin doğrudan etkisi vardır. Üretimde yeni metotlar bulmak için Ar-Ge (Araştırma –Geliştirme) faaliyetlerine yapılan yatırımların faydasının, teknolojik gelişmeler yoluyla bulunan metotların sanayiye uygulanmasıyla elde ürünlerin sağladığı faydadan daha az olduğu bir gerçektir.

Ar-Ge faaliyetleri, bilim ve teknolojinin gelişmesini temel alarak ve yeni teknik bilgiler kullanarak yeni üretim yöntem-süreç ve üretim işlemlerinin araştırılmasını ve geliştirilmesini, bu bilgiler ışığında üretilen ürünün maliyetini düşüren, performansını ve

kalitesini artıran yeni teknolojik araştırmalar yapmayı kapsayan yazılım faaliyetleridir. Diğer yandan Ar-Ge faaliyetleri, teknolojik gelişmeler üzerindeki pozitif etkilerinin yanı sıra sağlık, enerji, çevre, su vb. alanlarda karşılaşılan sorunlara karşı da yeni çözümlerine sahiptir.

Ar-Ge faaliyetlerini diğer girişimlerden ayıran en önemli özellik yeni bilgilerin üretilmesidir. Ar-Ge faaliyetleri sonucu üretilen yeni bilgiler yardımı ile yeni ürünler üretilir ve mevcut ürünlerin kalitesi artırılıp maliyeti düşürülebilir. Üretilen ürünün pazarlanabilir hale geçtiği ana kadar etkili olan Ar-Ge faaliyetlerinin, tüketiciye sunulan ürünlerin yurt içi ve yurt dışı pazarlarda; standart, kalite ve tüketici memnuniyeti ölçüsünde iyi bir rekabet sağlanmasında payı büyüktür.

Ülkelerin izledikleri politikalar, benzer ekonomik düzeyde olan ülkeler arasında ekonomik gelişmişlik açısından büyük farklar yaratabilmektedir. Bu duruma, Türkiye ve Güney Kore arasındaki gelişmişlik farkı örnek verilebilir. Güney Kore ve Türkiye'nin bilim ve teknoloji alanında uyguladıkları politikalar, baştan sona kadar farklılıklar gösterdiği görülmekte ve Güney Kore bu politikaları başlangıcından itibaren kararlı ve sistematik bir şekilde yürüttüğü görülürken, Türkiye'de ciddi politika kararlarının kararlılık ile ve sistematik olarak ele alınmadığı görülmüştür.

Güney Kore'nin bilim ve teknoloji politikaları; bilim ve teknoloji planlanması, teknolojik ve bilimsel altyapının sağlanması, teknoloji transferlerinin merkezden denetleniyor olması, doğrudan yabancı yatırımlarının teknoloji transferi aracı olarak kullanılmaması, büyük işletmelere teknoloji transferi ve üretiminde ciddi rollerin verilmesi gibi ilkelere dayanmaktadır (Un, 1976:30, aktaran Ağır, 2010:49).

Güney Kore'de bu alanda geliştirilen politikalar ekonominin pratik öncelikleri göz önünde bulundurularak tespit edilmektedir. Güney Kore hükümeti, büyük ölçekli projelerde işbirliği içinde olan yabancı işletmelerin yerli işletmeler ile işbirliği yapmaları yönünde zorlayarak yerli pazarda teknolojinin öğrenimini kolaylaştıran düzenlemeleri sağlamıştır. Yerli işletmelerin teknoloji alanında öğrenmeleri sürecinde özellikle Japon uzmanlardan yararlanılmıştır. Güney Kore'nin Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya ile olan ikili ilişkileri teknoloji alanında gelişmelerinde olumlu katkılar sunmuştur. Özellikle Japonya ile olan ikili ilişkilerinde kültürel yakınlık öğrenimi kolaylaştırmış ve Güney Kore'yi motive etmiştir. Batıdan alınamayan yeni teknolojik gelişmelerin Japonya tarafından temini sağlanmıştır. En önemli unsur ise Güney Kore'nin öğrenme sürecinde,

deneme yanılmaldan korkmadan politika kapsamında başarı için istikrarlı bir şekilde yapılması gerekenler yapılmaya çalışılmıştır.

Türkiye’de ise bilim ve teknoloji alanında politika arayışları ilk olarak 1960’lı yıllarda başlamış ve akabinde 1963’te Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu (TÜBİTAK) kurulmuştur. TÜBİTAK, bilim ve teknoloji politika tasarımlarında, dünya bilim ve teknolojisinde katkıda bulanabilecek bir Türkiye yaratılması hedefini temel olarak almıştır (Göker,2000, aktaran Ağır, 2010: 49).

1980 yılında ilk kez teknoloji politikalarına değinilmiş ancak Türkiye sanayisinin o dönem mevcut durumundan dolayı politikalar uygulanamamıştır. 1960 – 1970 yıllarında Türkiye, bilim ve teknoloji alanında doğa bilimlerinde temel ve uygulamalı araştırmaların yapılarak ekonomik ve toplumsal fayda yaratılması ana politikasını oluşturmuştur. 1983 yılında ise Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu kurularak “Türk-Bilim Politikası 1983-2003” raporuyla ilk kez ayrıntılı bir şekilde bilim ve teknoloji raporu ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu yayınlanan raporda teknolojiye öncelikle alanlar belirlenmiş fakat uygulama gerçekleştirilememiştir. Hayata geçirilememesinin nedenleri arasında yılda iki kez toplanılması öngörülen Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu ilk toplantısı aradan 6 yıl sonra 1989’da gerçekleştirilmiştir. 1993 yılında ikinci toplantısı düzenlenen Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun 1997’de üçüncü toplantısı gerçekleştirilmiş ve 1998 – 1999 toplantılarında Ulusal İnovasyon Sistemi kurulması planları kararlı ve sistematik bir şekilde ele alınmadığı için başarıya ulaşamamıştır. 2000 yılından 2010 yılına kadar yapılan toplantılarda alınan kararlar Şekil 8’de gösterilmiştir.

2000 Yılı:

Türkiye Bilim ve Teknoloji Stratejileri Belgesi: 2003-2023 kararı alınmıştır.

2001 Yılı:

26 adet teknoloji geliştirme bölgesi (teknopark) kurulması kararı alınmıştır.

2003 Yılı:

Ar-Ge çalışmalarına kamu alımlarından %1 pay ayrılması kararı alınmıştır.

2004 Yılı:

Türkiye Araştırma Alanı oluşturulmuş ayrıca Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı: 2005-2010 kabul edilmesi ile Ar-Ge personel sayısı ve harcamaları arttırılma kararı alınmıştır.

2007 Yılı:

Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Stratejisi, Kamu Kaynaklarından Bilim ve Teknoloji Yatırımı ve Ulusal Uzay Araştırmaları Programı destek süreci kararı alınmıştır.

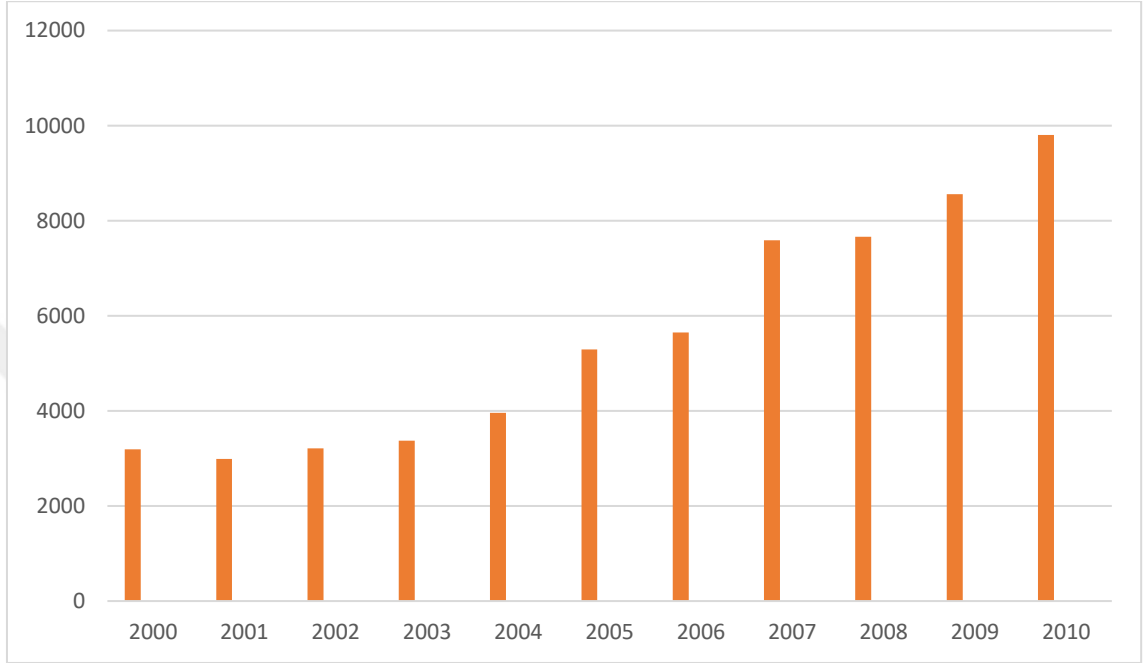
2008 Yılı:

Şekil 8: 2010-2019 Yılı Türkiye Bilim ve Teknoloji Toplantıları Kararları
Ağır, H. (2010). Türkiye ile Güney Kore'de Bilim ve Teknoloji Politikalarının Karşılaştırılması. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 43-55 çalışmasından uyarlanmıştır.

Türkiye'de bilim ve teknoloji alanında geliştirilen politikalarında somut hedefler ortaya koyulmadığı ve mevcut hükümetlerin gerekli özeni ve yönlendirmeyi başaramadığı görülmüştür. Teknoloji transferi yerel işletmelere yönlendirilememiş ve yabancı uzmanlardan yeterince yararlanılamadığı açıktır. Türkiye, bilim ve teknoloji alanının felsefesi, Batı ülkelerinin uyguladıkları politikaları bilmek ancak tam olarak kimse örnek alınmadan kendi yolunu bulma şeklindedir. Güney Kore ise Japonlardan adapte ederek hazırladıkları politikaları kararlılık ile uygulamış ve Ar-Ge sistemine büyük yatırımlar yapılmasını sağlamışlardır.

2011 yılında düzenlenen BTYK toplantısında Ulusal Yenilik Sistemi 2023 Yılı Hedefleri kararı alınmıştır. Bu kararın gerekçesi olarak hazırlanan raporlarda 2000 – 2010 yılları arasında Ar-Ge çalışmalarının dağılımına yer verilmiş ve başta Güney Kore olmak üzere diğer ülkeler ile karşılaştırmaları yapılmıştır. Şekil 9 ve Şekil 10’da Türkiye 2000-2010 yılı gayri safi yurtiçi Ar-Ge harcamaları fiyat ve oransal olarak gösterilmiştir.

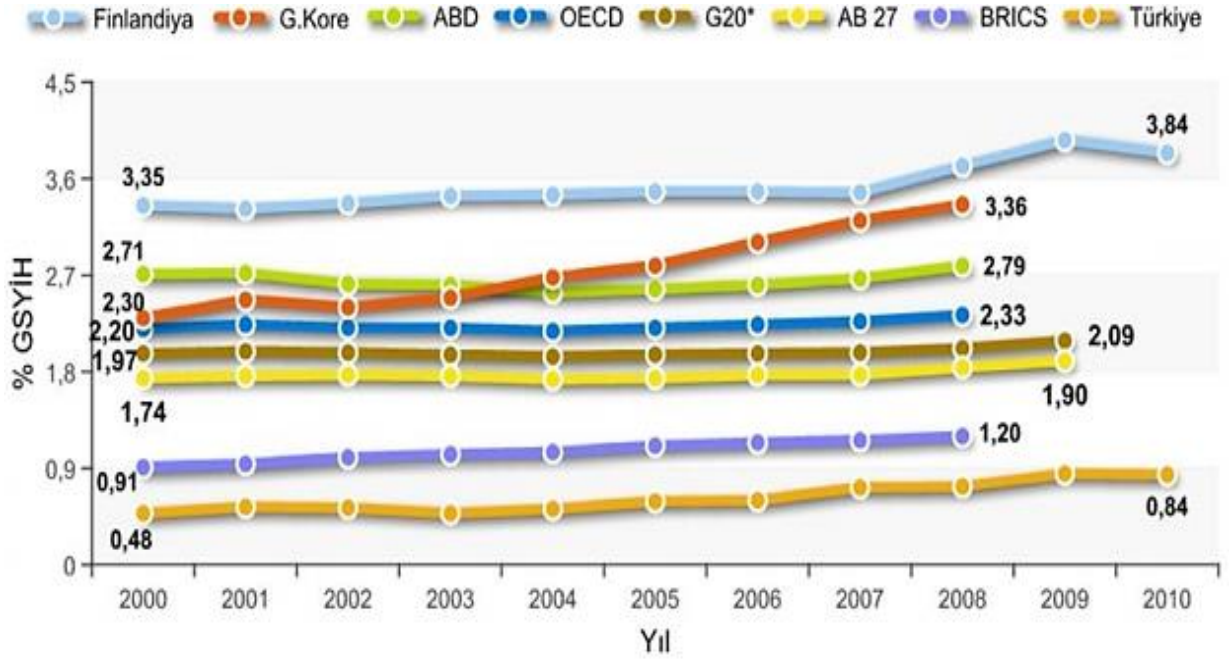
Şekil 9: Gayri Safi Yurtiçi Ar-Ge Harcamaları (2011 Sabit Fiyatları ile Milyon TL)

Kaynak: https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/BTYK/btyk23/2011_101.pdf adresinden 23.05.2019 tarihinde alındı.

Şekil 10: Gayri Safi Yurtiçi Ar-Ge Harcamaları (%)

Kaynak: https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/BTYK/btyk23/2011_101.pdf adresinden 23.05.2019 tarihinde alındı.

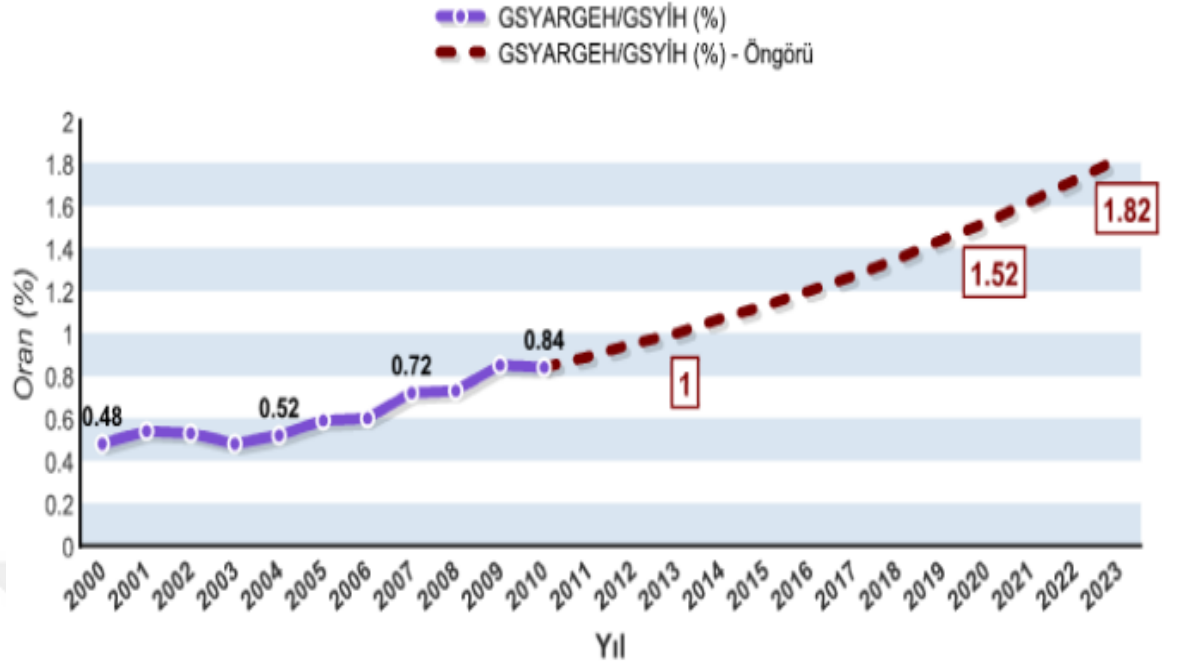

Şekil 11: Ükelere Göre Ar-Ge Harcamalarının GSYİH'ye Oranı

Kaynak: https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/BTYK/btyk23/2011_101.pdf adresinden 23.05.2019 tarihinde alındı.

Şekil 9, 10 ve 11 dikkatli bir şekilde incelendiğinde Türkiye'ni 2023 yılı hedeflerine ulaşabilmesi için daha yoğun Ar-Ge ve yenilik çalışmaları yapılması gerektiği görülmektedir. Şekil 9 ve Şekil 10 incelendiğinde Türkiye'de Ar-Ge alanına ayrılan kaynakların kayda değer bir şekilde arttığı fakat Şekil 8'e bakıldığında harcamaların GSYİH payının seviyesinin istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Türkiye'nin 2010 yılında gerçekleştirdiği 9,8 Milyar TL'lik Ar-ge harcaması Türkiye'deki gayri safi yurt içi hasıla değerinin %0,84'ünü oluşturduğu Şekil 10'da görülmektedir. Bu oranın Güney Kore için 3,36 olduğu (2008 yılı için) Şekil 8'de görülmektedir.

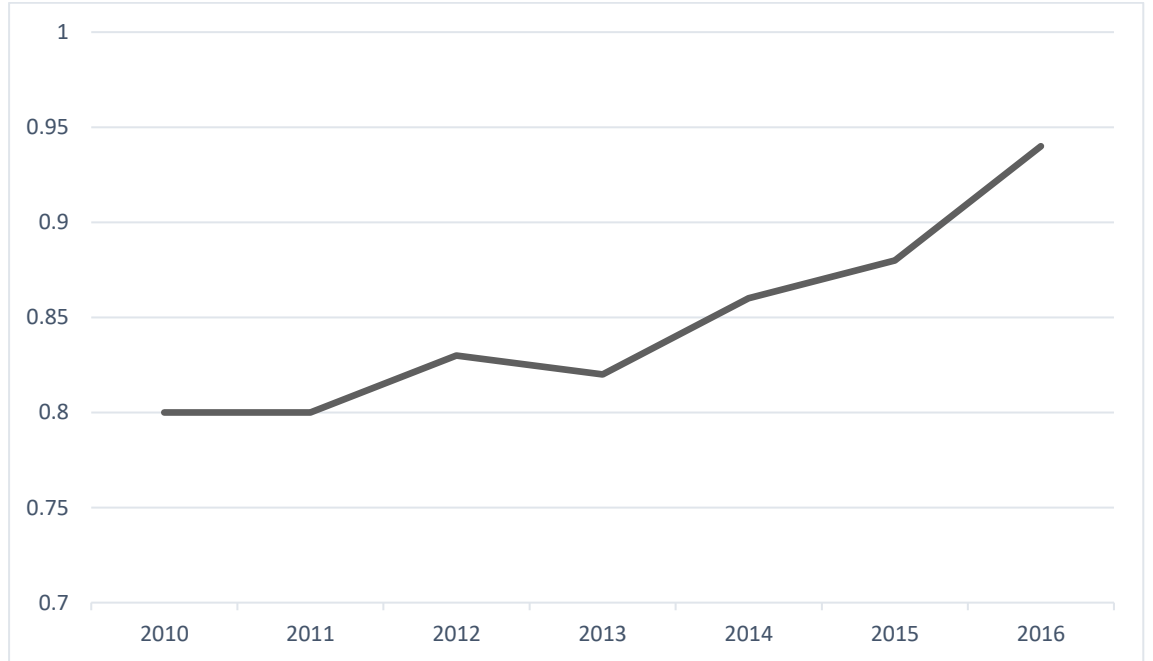
Şekil 11'de Güney Kore incelendiğinde 2003 yılından itibaren Ar-Ge harcamalarının sürekli artış gösterdiği görülmektedir. Türkiye bu belirgin yükselişi gerçekleştirememiştir. Türkiye'nin 2000-2010 yılları arasında Ar-Ge çalışmalarına ayırdığı kaynakların yıllık ortalama artışı %13'tür. Mevcut eğilime göre 2023 yılı Ar-Ge yoğunluğu öngörüsü 1,82 değeri olarak toplantıda sunulmuştur. Şekil 12'de 2010-2023 öngörülere yer almaktadır.

Şekil 12:2000-2010 Eğilimine Göre 2023 Yılı Ar-Ge Yoğunluğu Öngörüsü

Kaynak: https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files//BTYPD/BTYK/btyk23/2011_101.pdf adresinden 23.05.2019 tarihinde alındı.

Güncel verilere bakıldığında Türk İstatistik Kurumu'ndan alınan bilgilere göre Türkiye'nin 2010-2016 yılı gerçek Ar-Ge yoğunluğu verileri Şekil 13'de gösterilmektedir.

Şekil 13: 2010-2016 Ar-Ge Yoğunluğu

Kaynak: TÜİK

2016 yılına bakıldığında öngörülen veriler %1.2 seviyelerine çıkmışken gerçek veriler %0.94 olarak kalmıştır. Bu da Türkiye'nin bu alanda çalışmaları olduğunu fakat bu çalışmaların yeterli gelmediğini göstermektedir.

Ülkelerin bilimsel araştırmalarında yayın sayısına bakıldığında Türkiye'nin 150 bin Güney Kore'nin ise neredeyse iki kat fazlası, 299 bin olduğu görülmüştür (<https://cabim.ulakbim.gov.tr/bibliyometrik-analiz/> adresinden 27.05.2019 tarihinde alındı).

Güney Kore'nin 1960 yılından günümüze kadar olan Ar-Ge programları Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11: Güney Kore'nin Ar-Ge Politikalarının Değerlendirilmesi

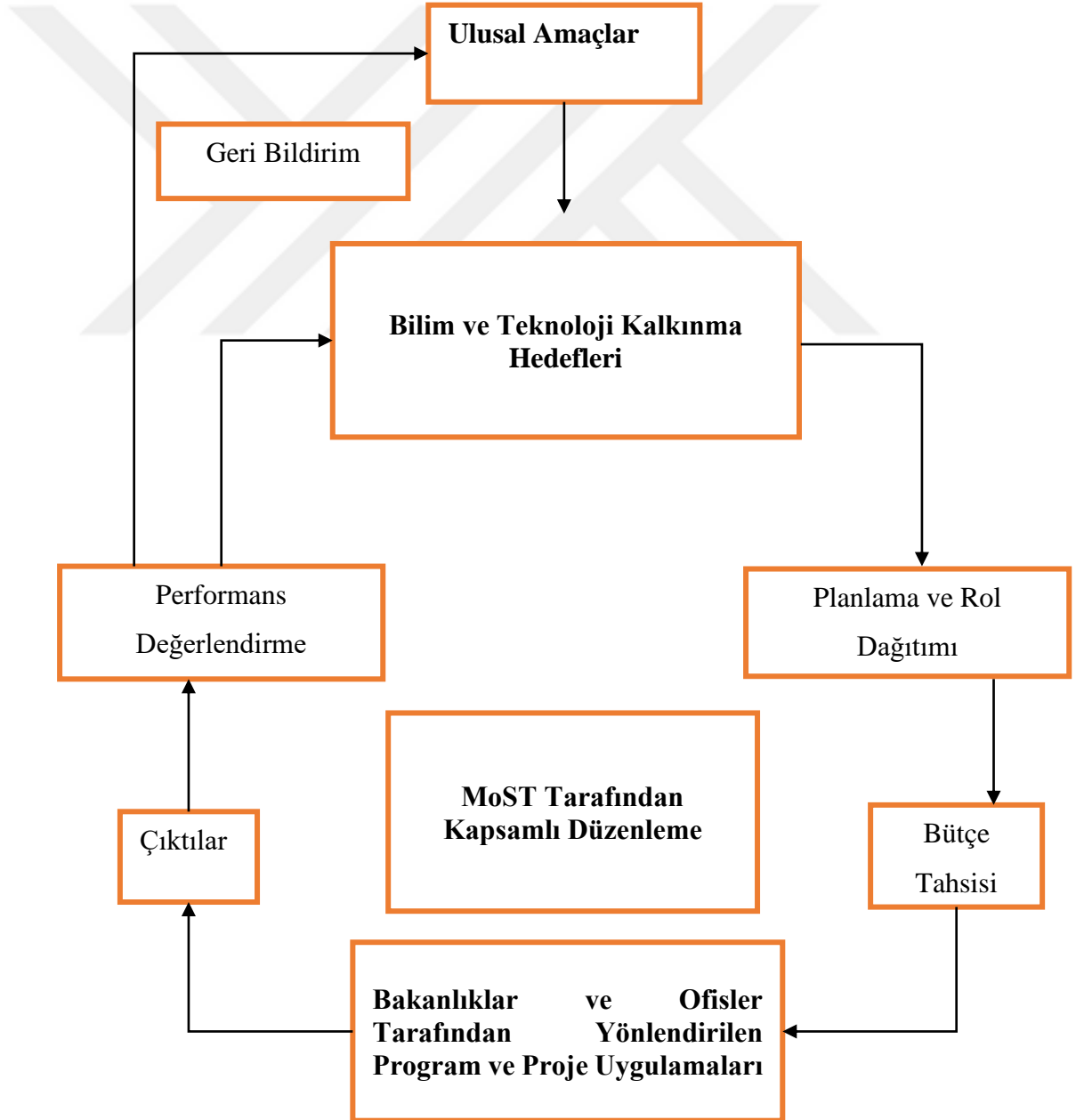
Dönem	Girişimler	Açıklama*
Bilim ve Teknoloji Politikası ilk aşaması (1960)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yabancı teknolojiyi ithal etme, ✓ Bilim ve teknoloji için yasalar düzenlenmesi, ✓ Bilim ve Teknoloji enstitülerinin kurulması. 	Ar-Ge Yoğunluğu= %0.3
Kurumların Oluşturulması (1970)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Tersine mühendisliğin benimsenmesi, ✓ Ar-Ge teşviki için yasalar çıkarılması, ✓ 16 kamu araştırma enstitüsünün kurulması. 	Ar-Ge Yoğunluğu= %0.4- 0.8
Ulusal Ar-Ge Programı (1980)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yerli teknolojinin geliştirilmesi, ✓ Ulusal Ar-Ge programının başlatılması, ✓ Özel sektör laboratuvarları teşviki. 	Ar-Ge Yoğunluğu= %0.8- 2
Kamu Ar-Ge Çeşitlendirmesi (1990)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Üniversite araştırmalarında teşvik uygulanması, ✓ İletim teknolojisi endüstrilerini geliştirme, ✓ İleri ulusal projenin uygulanması. 	Ar-Ge Yoğunluğu= %3

(Tablo 11 devamı)

Kamu Ar-Ge Detaylandırması (2000)	✓ Bilgi temelli ekonomi geliştirilmesi, ✓ Yaratıcı araştırma programı ve 21.yüzyıl sınır programının başlatılması.	Ar-Ge Yoğunluğu= %5
--	---	----------------------------

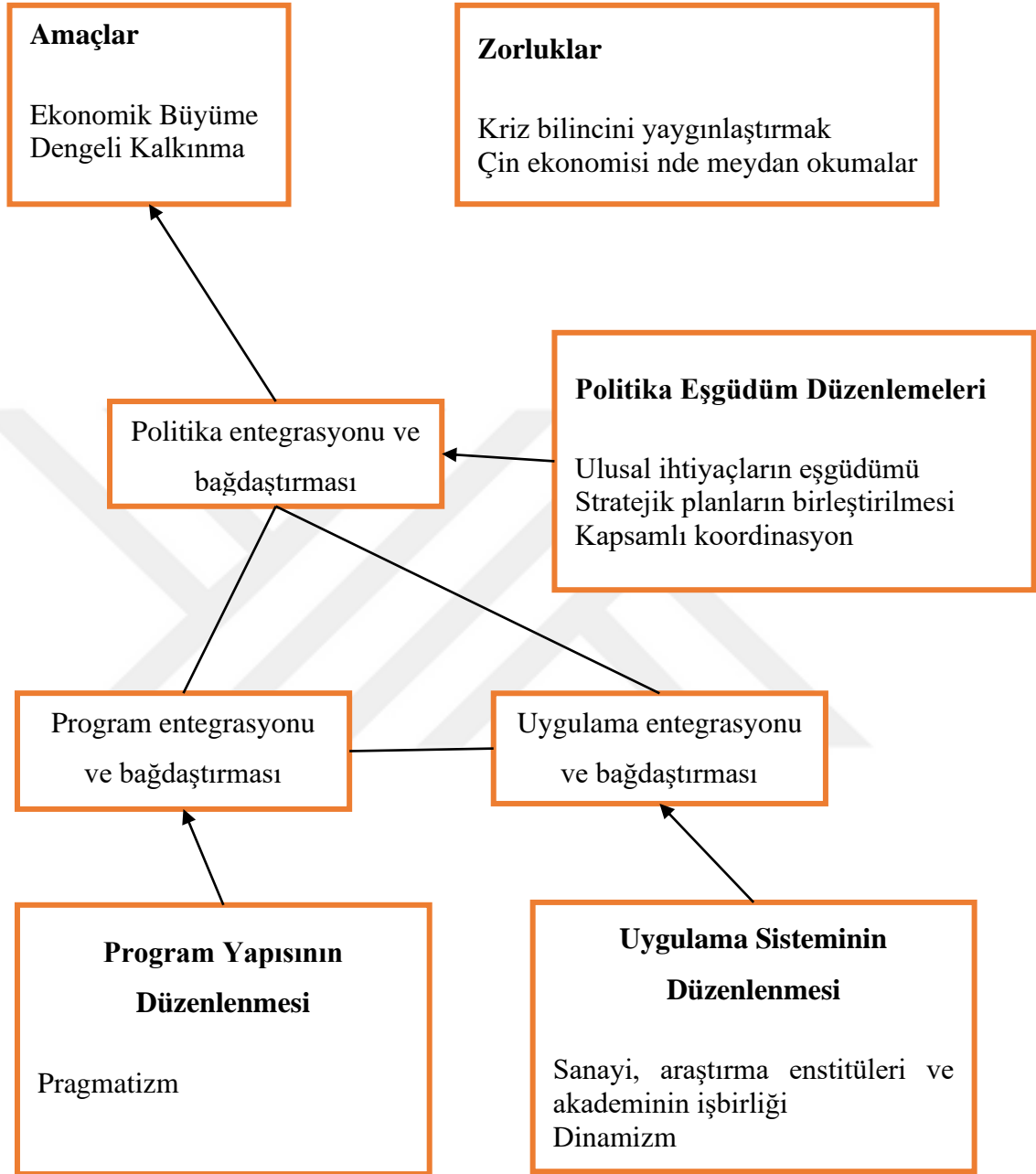
Kaynak: Hancıoğlu, Y., Atay, Ö. (2018) Türkiye, Güney Kore ve İsrail'in Ulusal İnovasyon Sistemlerinin Analizi ve Karşılaştırması. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21-49.

Güney Kore Ulusal İnovasyon Sistemi kilit noktaları ile Şekil 14'de gösterilmektedir.

Şekil 14: Güney Kore İnovasyon Sistemi Genel Şeması

Kaynak: Hancıoğlu, Y., Atay, Ö. (2018) Türkiye, Güney Kore ve İsrail'in Ulusal İnovasyon Sistemlerinin Analizi ve Karşılaştırması. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21-49.

Şekil 15: Güney Kore'nin İnovasyon Sistemi Reformu

Kaynak: Hancıoğlu, Y., Atay, Ö. (2018) Türkiye, Güney Kore ve İsrail'in Ulusal İnovasyon Sistemlerinin Analizi ve Karşılaştırması. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21-49.

Güney Kore İnovasyon Sistemi temel kavramları uyum, bütünleşme, artan verimlilik, seçim ve yoğunlaşma, üretkenlik ve İnovasyon odaklı ekonomidir. Güney Kore'nin en güncel raporu, Güney Kore Vizyon 2025: Bilim ve Teknolojiyi Geliştirmeye Yönelik Uzun Vadeli Plan (1999-2025) raporudur. Bu raporda belirtilen hedef 2025

yılına kadar bilim ve teknoloji alanında dünyada yedinci sırayı alabilmektir (Hancıoğlu ve Atay, 2018:33).

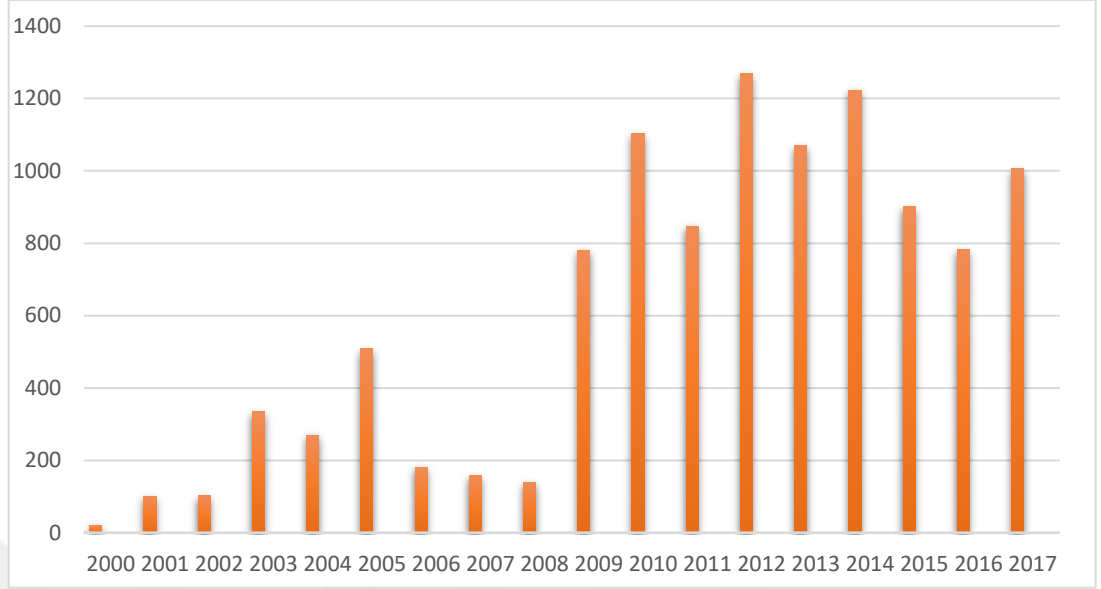
Sonuç olarak, Türkiye ve Güney Kore'nin beş yıllık kalkınma planlarında benzerlikler görülmekte fakat Güney Kore oluşturduğu planlarda bilim ve teknolojinin geliştirilmesi yönüne Türkiye'den daha çok ağırlık verdiği ortadadır. Güney Kore'nin beş yıllık kalkınma planları incelendiğinde başarılarının anahtarları; karar alıcıların planların oluşumunda yer alıyor olması, uygulanan planlarının aşamalarının yakın takibi ve kontrolünün yapıyor olması, devletin planlar ile ilgili sorumluluk almaktan çekinmiyor olmasıdır.

1960 yıllarında Türkiye'nin arkasında yola çıkmış Güney Kore, tüm ekonomik göstergelere bakıldığında benzer özellikler göstermektedir. Daha sonrasında Güney Kore GSYİH Ar-Ge oranını arttırmak için Ar-Ge harcamaları üzerine yoğunlaşmış ve günümüzde de hala Ar-Ge harcamaları üzerinde durmaktadır. Türkiye kendi Ar-Ge harcamalarına ayıramadığı rakamları dikey teknoloji transfer yöntemlerine ayırmaktadır. Ayrıca alınan her lisans veya üründe, direkt satın alma, anahtar teslim projede gömülü %90-25 arası Ar-Ge payının mevcut olmasından dolayı harcamalara ayıramadığı rakamları diğer ülkelerin Ar-Ge harcamalarına bu yolla destek olmaktadır. Türkiye kendi teknolojisini geliştirmeyi ve sürdürülebilir hale getirmeyi daha az maliyetle gerçekleştirebilir (Hancıoğlu ve Atay, 2018:33).

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler Ulusal İnovasyon Sistemlerinde bilgi akışlarında kopukluklar yaşanmaktadır. Güney Kore bu bağlantı zayıflıklarını önlemek için inovasyon ağlarını oluşturduğu programlar geliştirilmiştir. Türkiye'nin strateji planları olmasına rağmen bu konuya gerekli ilgi gösterilmemektedir. Stratejiler belirlense bile uygulama kısmı tam olarak başarılamamakta ve inovasyon performansında istenilen sonuca ulaşamamaktadır.

1.3.Türkiye'de Güney Kore Yatırımları

Türkiye – Güney Kore arasında gerçekleşen ekonomik ilişkilerin kilit noktalarından biri de Güney Kore'nin Türkiye'de yaptığı yatırımlardır. Merkez Bankası'ndan alınan 2019 yılı şubat ayı verilerine göre Güney Kore'nin Türkiye'de yaptığı yatırımlar Şekil 16'da gösterilmektedir.

Şekil 16: 2000-2017 Yılları Arasında Güney Kore'nin Türkiye'ye Yaptığı Yatırım (Milyon ABD Doları)

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası. (2019, 2). Uluslararası Yatırım Pozisyonu Gelişmeleri. <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+İlgili+Istatistikler/Uluslararası+Yatırım+Pozisyonu>

Şekil 16 incelendiğinde 2000 yılında Türkiye'ye 21 Milyon ABD Doları doğrudan yatırım yapan Güney Kore, 2005 yılında 509 Milyon ABD Doları, 2012 yılında 1.3 Milyar ABD Doları ve 2017 yılında da 1 Milyar ABD Doları tutarında doğrudan yatırım yaptığı görülmektedir. 2000-2017 yılları arasında Güney Kore'nin toplam yatırım tutarı yaklaşık 11 Milyar ABD Dolardır.

Güney Kore'nin Türkiye'ye ekonomik anlamda Avrupa ve Orta Asya pazarlarına girişte köprübaşı olarak değerlendirmekte ve 1990'lı yıllardan günümüze kadar Türkiye'yi bir üretim üssü görerek bu doğrultuda yatırımlarını yapmıştır. Güney Kore Türkiye'deki üretim tesisleriyle sadece iç pazara değil Orta Asya, Avrupa, Ortadoğu, Kafkaslar, Balkanlar ve Kuzey Afrika ülkelerine ihraç etme imkânı yaratmışlardır.

Güney Kore'de Türkiye pazarına giren ilk yatırımcı Hyundai, Türkiye'nin Avrupa'ya olan yakın konumunu ve Türkiye pazarının yüksek potansiyelini değerlendirerek 1977 yılında ilk olarak İzmit'te üretime başlamıştır. Günümüzde 245 bin adet otomobil üretim kapasitesi bulunan Hyundai Assan, iki model üretilen tesiste üçüncü modelin üretilmesi için de 2019 yılında 400 Milyon ABD Doları yatırımını yaparak yeni bir fabrika kurmayı planlamaktadır (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2017).

LG, 1999 yılında Arçelik ile ortaklık kurarak Arçelik-LG Klima Sanayi olarak Türkiye pazarına girmiş ve Gebze’de üretim faaliyetlerini sürdürmeye devam etmektedir. Ev tipi klima üretim kapasitesi 2.5 Milyon adet olan tesis, Avrupa ve Ortadoğu’nun en büyük üretim tesisi unvanını taşımaktadır (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2017).

Posco, Kibar Holding ile ortaklık kurmuş ve Posco Assan olarak Kocaeli’nde paslanmaz çelik üretimine başlamıştır. Fabrika, kapasite artırımı ve ikinci faz yatırımı uygulamalarını bitirdiğinde Türkiye’nin tüm ihtiyacını karşılayacak hale gelecektir.

Samsung Electronics, televizyon kategorisinde %23, beyaz eşya kategorisinde %23’lük pazar payına sahiptir. Türkiye’ye ise perakende satış ağını genişletmeye devam etmektedir. Samsung, Kuzey Afrika ve Ortadoğu bölgesindeki ilk İnovasyon Merkezi’ni 2016 yılında İstanbul’da açmıştır.

%45’lik Pazar payı ile Türk sinema endüstrisinde lider olan Mars Cinema Group, 2016 yılında Koreli yatırımcıya 800 Milyon ABD Dolarına satılarak Güney Kore’nin Türkiye’ye tek seferde yaptığı en büyük yatırım olmuştur.

Güney Kore firmaları doğrudan yatırım olarak Türkiye’ye ilgi göstermekte oldukları yukarıda verilen örnekler ile gösterilmektedir. Türkiye açısından bakıldığında Güney Kore ile kurulan ticari ilişkileri dengelemek için bu ülkeden sermaye çekmesi önemlidir. Fakat Güney Kore’nin Türkiye’ye daha fazla yatırımda bulunması, sadece ödemeler dengesini değil sağlayacağı teknoloji ile de Türkiye için önem arz etmektedir.

1.4. Türkiye – Güney Kore Ekonomik İlişkileri Destekleyici Unsurları

Türkiye – Güney Kore ilişkilerinde destekleyici unsurlardan en önemlisi 1950-1953 yılları arasında olan Kore Savaşı’na Türkiye’nin de katılımıyla oluşan dostluk ilişkileridir. İki ülke arasında olan ekonomik ilişkilerin daha dengeli ve destekleyici olabilmesi için aşağıda sıralanan unsurlar mevcut olmalı ve iyi bir şekilde yönetilmelidir (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2017).

- a) Ülke markasının güçlendirilmesi,
- b) Kalifiye işgücü
- c) Güney Kore ilişkilerinde paydaşlar arasında eşgüdüm.

Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı’nın yaptığı çalışmada Güney Kore’de Türk ürünlerinin tanınmadığı bildirilmiş ve “dost ülke Türkiye” algısının “Kaliteli Türk

Ürünü” algı ile değişmesi gerektiğini belirtilmiştir. Bu nedenle Türkiye’de ÷lke markası Güney Kore pazarına yönelik olumlu algı oluşturma çalışmaları önem arz etmektedir.

BÖLÜM 2

LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

2.1. Literatürde Yer Alan Türk – Güney Kore İlişkileri

Literatür incelendiğinde Türkiye – Güney Kore ilişkilerinin kültürel, ekonomik ve teknolojik açıdan karşılaştırılmalı çalışmalar yapıldığı görülmüştür.

2.1.1. Türkiye – Güney Kore İlişkilerinin Tarihi Açısından Değerlendirildiği Çalışmalar

Türkiye – Güney Kore ilişkilerinin tarihi ve kültürel açıdan incelendiği literatür çalışmaları aşağıda sıralanmıştır:

- ❖ Çolakoğlu ve Çolakoğlu (2005) yaptıkları çalışmada Türkiye'nin dünya basınında imajını belirlemek amacıyla Güney Kore basınına incelemiş ve araştırmanın sonucunda Türkiye'nin Güney Kore basınına siyasi haberler ile meşgul ettiği ve sonrasında spor ve tarih/kültür haberleri ile gündeme geldiğini belirlemiştir. Elde edilen bulgular arasında Türkiye'nin siyasi haberleri ile ilgili okuyucu olumsuz yönde, spor ve tarih/kültür haberleri ile olumlu yönde etkilendiğini tespit etmiştir.
- ❖ Türkman (2014) yaptığı çalışmada yaptığı çalışmada Türkiye'nin Kore Savaşına ve NATO'ya katılımına yönelik bir incelemede bulunmuş ve Güney Kore'nin işgal edilmesinde Türk tugaylarının da büyük önemi olduğunu vurgulamıştır. Savaşta gösterilen bu başarı sayesinde Türkiye NATO'ya katılmış ve Amerika'da Türkiye'nin NATO'ya girişini Boğazların kontrolü ve Rusya'nın güneyden kuşatılması açısından değerlendirerek desteklediğini çalışmasında bildirmiştir.
- ❖ Yıldız ve Doğramacı (2014) yaptıkları çalışmada Muğla Milas Muharip Gaziler Derneği gazileri ile görüşmeler yapılmış ve Kore Savaşı üzerine değerlendirmede bulunulmuştur. Çalışmada Kore topraklarında bulunan gazilerimizin ne şartlarda ve hangi hisler ile çarpıştıklarına açıklık getirilmek istenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar Kore Savaşı ile ilgili gelişmelerin hızlı olduğu ve gazilerin savaşa katılacaklarını son anda öğrendiklerini ortaya koymuşlardır. Ayrıca askerlerin Ankara Etimesgut'ta aldıkları yoğun eğitim ile Türk Hükümeti'nin ve Türk

ordusunun bu savaşa ne kadar önem verdiklerini göstermiş oldukları görülmüştür.

- ❖ Durak (2015) yaptığı çalışmada Türkiye'nin Kore Savaşına katılmasını ve Türk ve dünya basınında Kore Savaşını değerlendirmiştir. Çalışmasında Türk ordusunun on dört muharebe kazandığı Kore Savaşında, Güney Kore'nin kazanmasına büyük katkıda bulunduğunu söyleyen Durak, Türk ve dünya basınından manşetler ile bu fikrini savunmuştur. Çalışma Türkman (2014) çalışmasını destekler niteliktedir.

2.1.2. Türkiye – Güney Kore İlişkilerinin Ekonomik Kalkınma Açısından Değerlendirildiği Çalışmalar

Türkiye – Güney Kore ilişkilerinin ekonomik büyüme açısından incelendiği literatür çalışmaları aşağıda sıralanmıştır:

- ❖ Çalışır ve Gülmez (2010) yaptıkları çalışmada Türkiye – Güney Kore ülkelerinde yaklaşık yıllarda başlayan ekonomik kalkınma gelişmelerini incelemiş ve Güney Kore'nin kalkınma açısından Türkiye'den ilerde olmasının nedenlerini ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırma sonuçları Güney Kore'nin başarısını istikrarlı ve etkin teknoloji politikalarını uygulamış olmasına işaret etmektedir.
- ❖ Ağır (2010) yaptığı çalışmada Türkiye – Güney Kore ekonomik kalkınma politikalarını bilim ve teknoloji politikaları yönünden değerlendirmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda Güney Kore'nin Ar-Ge çalışmaları ve Ar-Ge çalışanları bakımında Türkiye'den daha üstün olduğu ve Güney Kore'nin makroekonomik performansını ciddi oranda arttırdığını belirtmişlerdir.
- ❖ Erdem ve Yalçın (2016) yaptıkları çalışmada Türkiye – Güney Kore ekonomik büyümeleri karşılaştırmalı olarak incelenmiş ve iki ülkeye özgü krizlerde işletmelerin satış değişimleri, üretim maliyetler, rekabet ortamı analiz edilmiştir. 1997 – 98 Asya krizinde güçlü rekabet kazanımı ile bilanço ve maliyet kanallarından kaynaklı olumsuz etkiler Kore işletmelerinde satış değişimleri sınırlı olarak olumsuz durum yaratmış, Türkiye'de ise 2001 krizi ile işletmeler sınırlı rekabet kazancı nedeniyle özellikle maliyet kanallarından işletme satış değişimleri olumsuz etkilendiği ortaya konmuştur.

- ❖ Aslan ve Taner (2016) yaptıkları çalışmada Türkiye'nin ekonomik kalkınması Güney Kore ile karşılaştırılmıştır. Çalışmada aynı dönemlere tekabül eden ekonomik kalkınma süreçlerinde Güney Kore'nin başarılı çıkmasının nedeni olarak toplumsal yapının farklı olmasından kaynaklandığı belirtilmiştir.
- ❖ Çetin ve Karadaş (2017) yaptıkları çalışmada Güney Kore'nin makroekonomik performansını analiz ve araştırma sonucunda Güney Kore'nin uzun dönemli ekonomik büyümesinin nedeni olarak dışa açık kalkınma modeli, iyi eğitilmiş ve disiplinli işgücü, teknolojik gelişmeler ile uyumlu politikaların uygulanması olarak belirtmiştir.
- ❖ Koç Aytekin ve Tertemiz (2018) yaptıkları çalışmada Güney Kore ve Türkiye eğitim sistemlerini PISA sonuçları ve bazı ekonomik göstergeleri bazında karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, PISA sonuçlarının Güney Kore lehine olduğu ve sosyo-ekonomik yönden dünyada başarılı olarak gösterilen Güney Kore'nin Türkiye'ye örnek teşkil etmesi gerektiği çıkarılmıştır.
- ❖ Dolunay ve Oğuztürk (2018) yaptıkları çalışmada Türkiye ile Güney Kore'nin ekonomik alanda büyümeleri otomotiv sektörü penceresinden bakılarak karşılaştırılmış ve çalışmada elde edilen sonuç, otomotiv parçalarının ithaline teşvik edip, yerli otomobil üretimine teşvik ederek ihracata dayalı büyüme modeliyle başarıyı elde ettiğidir. Güney Kore'nin iktisat alanında geliştirdiği politikaları uyumlu teknoloji politikaları ile desteklemesi de kalkınmanın sebebi olarak belirtilmiştir.

2.1.3. Türkiye – Güney Kore İlişkilerinin Sanayi Politikaları Açısından Değerlendirildiği Çalışmalar

Türkiye – Güney Kore ilişkilerinin sanayi politikaları açısından incelendiği literatür çalışmaları aşağıda sıralanmıştır:

- ❖ Akdeve ve Karagöl (2013) yaptığı çalışmada Türkiye'de yatırım ve istihdamın artırılması adına Türkiye ve dünya teşvik politikalarını incelemiş ve Güney Kore, Tayvan, Güney Afrika, Amerika ve Avrupa'da uygulanan teşvik politikaları ile karşılaştırılmıştır.

- ❖ Taymaz ve Voyvoda (2015) yaptıkları çalışmada Türkiye ekonomisinde sanayi sektörünün gelişimini ve sanayi politikalarını incelemiştir. Çalışmasında Türkiye'nin uzun dönemli büyüme performansını inceleyerek Güney Kore, Çin, Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri ile karşılaştırmışlardır. Güney Kore'nin seçilmesinin nedeni olarak son yarım yüzyılda dünyada en iyi büyüme performansına sahip ülkeler arasında olması olarak bildirmişlerdir.
- ❖ Koç Aytekin (2015) çalışmasında Güney Kore'nin ihracata dayalı büyüme modelini incelemiş ve bu model kapsamında 2023 Türkiye İhracat Stratejisini değerlendirmiştir. Çalışmada elde edilen bulgular sonucunda Güney Kore'nin uluslararası pazarlarda ihtiyaç duyulan yüksek teknoloji üretimini ve yüksek tasarruf oranları ile sabit sermaye yatırımlarının etkilerinin belirleyici olduğunu belirtmiş ve Türkiye'nin bu konuda oldukça düşük tasarruf yatırım oranlarına sahip olması nedeniyle gerekli politikaları uygulaması gerektiğini vurgulamıştır.
- ❖ Kılıçaslan ve Temurov (2016) çalışmalarında Türkiye ve Güney Kore imalat sanayi ve ithal ikameleri karşılaştırılmış ve araştırmadan elde edilen sonuç, Güney Kore'nin imalat sanayi rekabet edebilirliğinin verimlilik ile yakından ilişkili olduğu fakat Türkiye'de imalat sanayinde rekabet edebilirliğinin emek verimliliğinden ziyade ücret farkları ve döviz kurları farklılıkları gibi faktörlere bağlı olduğudur.
- ❖ Koç, vd. (2018) yaptıkları çalışmada Türkiye'de sanayileşme etkinliklerini dünyadaki sanayileşme etkinlikleri ile karşılaştırmış ve Güney Kore, Çin, Japonya, vb. ülkelere bakıldığında Türkiye'nin sanayileşebilmesi için düşük katma değerli ve emek-yoğun yerine ileri teknoloji sermaye yoğun ürünler üretmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

BÖLÜM 3

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye ile Güney Kore İlişkilerinin Sanayi Sektörüne Etkileri konusunu literatüre dayalı olarak incelemektir. Bu kapsamda, önce kavramlar açıklanıp, tanımlanmaktadır. Ardından, konu hakkında geçmişte yapılan çalışmaları özetlemektedir. Bu konuda geçmişte yapılmış tezler, araştırma makaleleri, kitap vb. kaynaklar taranarak özetlendikten sonra konu ile ilgili yapılan çalışmalar arasındaki ilişkiler, boşluklar ve tutarsızlıklar tanımlanmaktadır. Araştırmada konu kapsamındaki veriler karşılaştırılarak ve bir sonraki adımlar için öneriler sunulmuştur.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu çalışma, Türkiye – Güney Kore ilişkilerinin sanayi sektöründe olan etkisi üzerine yapılan literatür taramaları ve Türkiye İstatistik Kurumu’ndan alınan ekonomik ve ticari ilişki verilerinin incelenmesi ile sınırlıdır. Türkiye - Güney Kore ticari ilişkileri Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12: 2008– 2018 Yılları Arasında Türkiye – Güney Kore Ticari İlişkileri
(Milyar Dolar)
Kaynak: TÜİK (2019, Ekim)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
İhracat	0.27	0.23	0.30	0.52	0.52	0.46	0.47	0.56	0.52	0.58	0.92
İthalat	4.09	3.11	4.76	6.29	5.66	6.08	7.54	7.54	6.38	6.60	6.34
Hacim	4.36	3.34	5.06	6.81	6.18	6.54	8.01	8.10	6.90	7.18	7.26
Denge	-3.82	-2.88	-4.46	-5.77	-5.14	-5.62	-7.07	-6.98	-5.87	-6.02	-5.42

Son on yıllık ticari verilere göre yaklaşık ihracat %300 oranında artmış olmasına rağmen maalesef ithalat ihracattan yaklaşık %600 oranında daha fazladır ve ticaret hacmi her geçen yıl artmasına rağmen, denge de negatif oranda artmaktadır.2008 yılında denge -3.82 iken 2014 yılına gelindiğinde -7.07 olmuştur ve 2018 yılına gelindiğinde -5.42 ye düşmüştür. On yıl öncesine göre değerlendirilirse dört yıl öncesi oranlarında küçük bir iyileşme görülmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

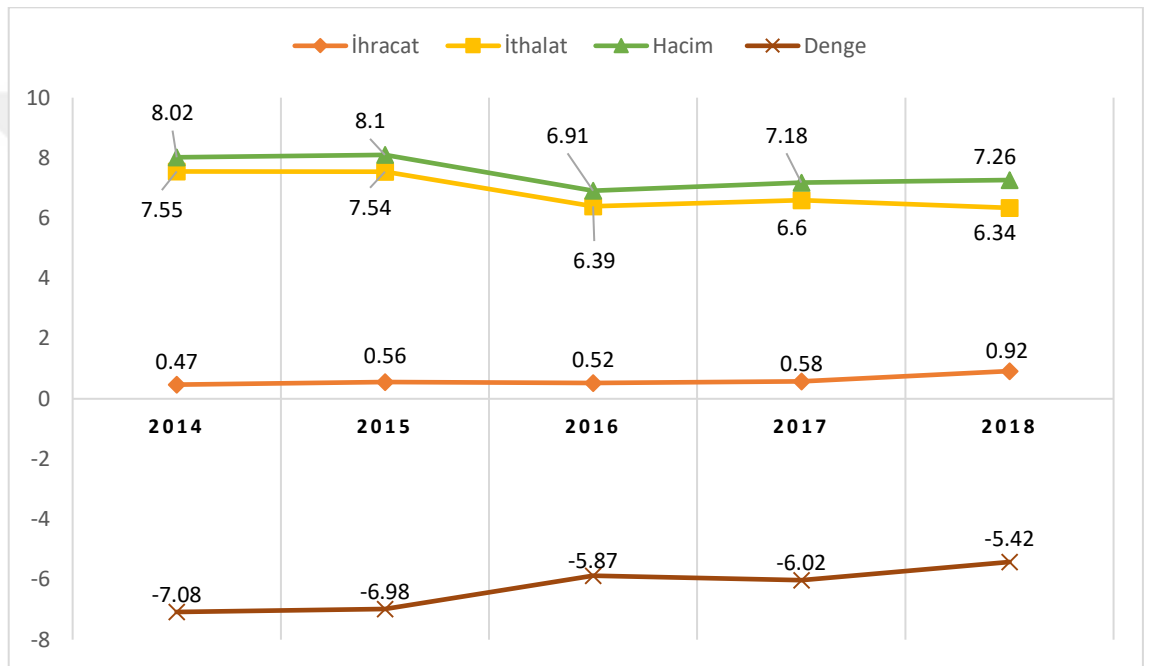
Çalışma konusunda Güney Kore – Türkiye ilişkileri ve bu kurulan ilişkilerin sanayi sektörüne etkisi konusunda literatürde yer alan makalelerin toplanabilmesi için kapsamlı bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma konusunda yayın yapan dergilere ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaç ile online erişime izni olan ulusal dergiler incelenerek veriler elde edilmiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi, Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) veri tabanı ve Google Akademik arama motoru aracılığıyla ulusal dergilerde yayınlanan makalelere erişilmiştir.

BÖLÜM 4

TÜRKİYE İLE GÜNEY KORE İLİŞKİLERİNİN SANAYİ SEKTÖRÜNE ETKİLERİ

4.1. Türkiye – Güney Kore İlişkilerinin Ticari Yönden Değerlendirilmesi

Literatür incelemesi sonucunda, 1990'larda başlayan Güney Kore – Türkiye ticari ilişkilerinin tarih boyunca Türkiye aleyhine olduğu vurgulanmaktadır. Yakın döneme bakıldığında Şekil 17'de bu durumun değişmediği görülmektedir.

Şekil 17: 2014-2018 Yılları Arasında Güney Kore – Türkiye Ticari İlişkileri Gösterimi (Milyar Dolar)

Türkiye İstatistik Kurumu'ndan alınan veriler ile Güney Koreli şirketlerin 1980 yılından 2017 yılına kadar gerçekleştirdikleri yatırımların toplam tutarı 2,63 Milyar Dolara ulaşmıştır (Daily Sabah, 2018). Güney Koreli şirketlerin sadece son beş yılda yaklaşık 1,73 Milyar Dolar tutarında yatırım yapmış ve bu tutar son 38 yılda yapılan toplam yatırımın %66'sına tekabül etmektedir.

Türkiye ve Güney Kore arasında 2013 yılında 6,5 Milyar Dolar olan ticaret hacmi, 2018 yılında %9,8 artarak 7,2 Milyar Dolara ulaştı. Türkiye, geçen yıl Güney Kore'ye 584,1 Milyon Dolar civarında mal ihraç ederken, aynı dönemde Güney Kore'ye ithalatı 6,6 Milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

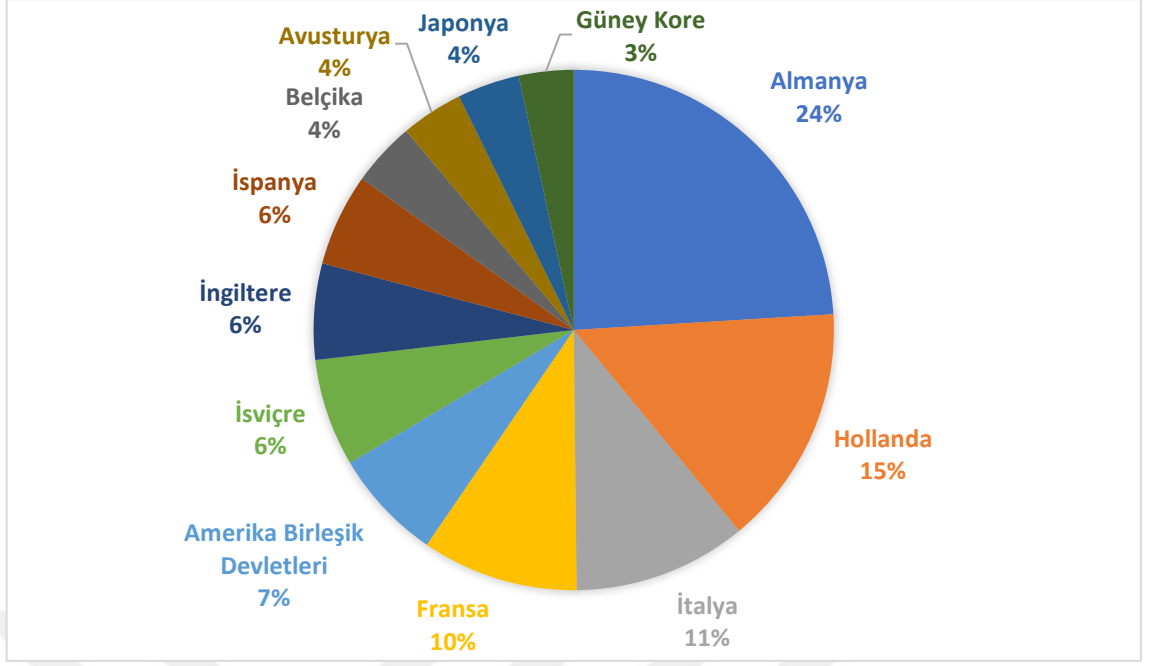
Türkiye - Güney Kore ticaret ilişkilerinin Türkiye aleyhine negatif yönde olmasının bir nedeni olarak; Güney Kore firması olarak Türkiye’de üretim yapılan sektörde, üretim yapılan tesisin başka pazarlara ihracat yaptığı görülmektedir. Örneğin, Otomotiv sektöründe Koreli bir şirketin, Türkiye’de olan üretim tesisi, ürettiği malı Avrupa pazarına da ihracat etmektedir. Aslında iki ülke arasındaki ilişkinin ticareti Türkiye dış ticaretini hareketlendirdiği ve Türkiye’deki istihdamı arttırdığı söylenebilir. Büyükelçi Choi, Daily News gazetesine verdiği röportajda “*Hyundai yılda yüzbinlerce otomobil üretiyor ve üretimin yüzde 90’ı Avrupa’ya ihraç ediliyor, bu da Türkiye’nin ekonomisine katkıda bulunuyor.*” sözleri ile bu fikri desteklemektedir (Daily News, 2019).

Türkiye’nin Güney Kore’ye olan yatırımına bakıldığında, Güney Kore’de 17 bin yabancı yatırım şirketi arasında 84 Türk şirketi olduğu ve Türkiye’nin Kore pazarında yatırım oranlarının düşük olduğu görülmektedir (Urfalılar, 2017). Güney Kore’ye yatırım yapılmamasının nedenleri arasında coğrafi mesafe gösterilebilir. Halbuki Güney Kore pazarı Türkiye için büyük fırsatlar barındırmaktadır. Güney Kore pazarına girilebildiğinde Türkiye ekonomisine yüksek katma değerli geri dönüşüm sağlayacaktır.

4.2. Türkiye – Güney Kore İlişkilerinin Sanayi Sektörleri Açısından Değerlendirmesi

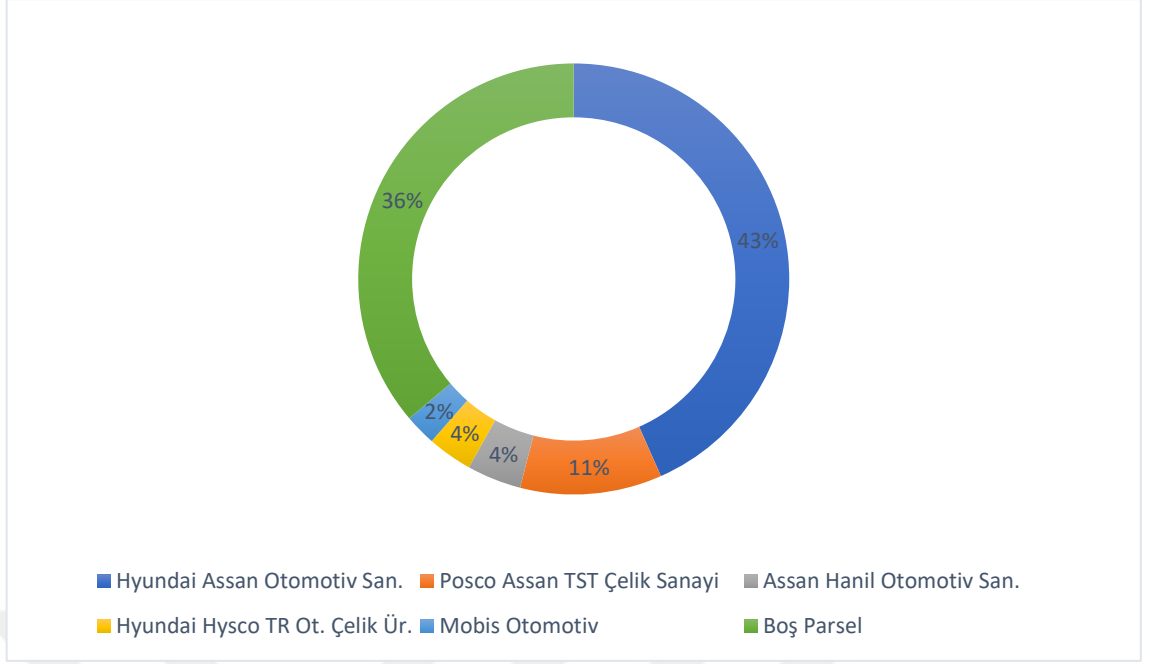
Güney Kore’ye ait şirketlerden Türkiye’de faaliyet gösteren 300 şirketin otomotiv, bilişim ve elektronik, madencilik, turizm ve imalat sanayileri başta olmak üzere bu sektörler faaliyet alanlarının başını çekmektedir. İki ülke arasında ticaret hacminin artırılması ve Türkiye lehine ticari hacminin dengelenmesi için özellikle gıda, tekstil, hazır giyim ve inşaat gibi Türkiye’nin rekabetçi sektörlerinin bu alanda çalışma yapabilme potansiyelleri bulunmaktadır (<https://www.gidahatti.com/guney-kore-gida-ihracatinda-firsatlar-sunuyor-86015/> adresinden 25.05.2019 tarihinde alındı).

Türkiye’de Güney Kore’nin yatırım yaptığı üretici firma sayısı 29’dur. Şekil 18’e baktığımızda Güney Kore’nin %3’lük oran ile 12.sırada yer aldığını görüyoruz. Almanya %24, Hollanda %15 ve İtalya %11’lik oran ile üçte yer almaktadır.

Şekil 18: Yabancı Sermayeli Firmaların Ükelere Göre Dağılımları (%)
 Kaynak: http://sanayi.tobb.org.tr/yabanci_sermaye_ulke.php adresinden
 23.05.2019 tarihinde alındı.

Türkiye ile Güney Kore arasındaki sanayi ilişkisine bakıldığında iki ülkenin sanayi yapısında farklılıklar görülmektedir. Literatür kapsamında Türkiye'nin Güney Kore'de ithal ettiği ürünler incelendiğinde, yedek parça gibi ara mallar ithalatının toplam ithalat payının yarısından fazlasını oluşturduğu görülmüştür. Güney Kore sermayeli firmalara baktığımızda Türkiye ekonomisine katkı sağladığı görülmektedir. Örneğin Hyundai Otomobil, Türkiye'de yer alan üretim tesisinde yılda ortalama 200 bin araç üretmekte ve üretiminin %90'ını başta Avrupa olmak üzere yurtdışı pazarlara ihracatını yapmaktadır (Capital Dergisi, 2019). Dolayısıyla Türkiye'de otomobil üretimi için ana parça dahil ara ürünlerin ithalatının yapılması kaçınılmaz bir durumdur. Hyundai otomobil, Posco, LG Elektronik gibi işletmelere yatırımları devam eden Güney Kore'nin, Türkiye'de istihdam ve ihracat açısından katkısı büyüktür.

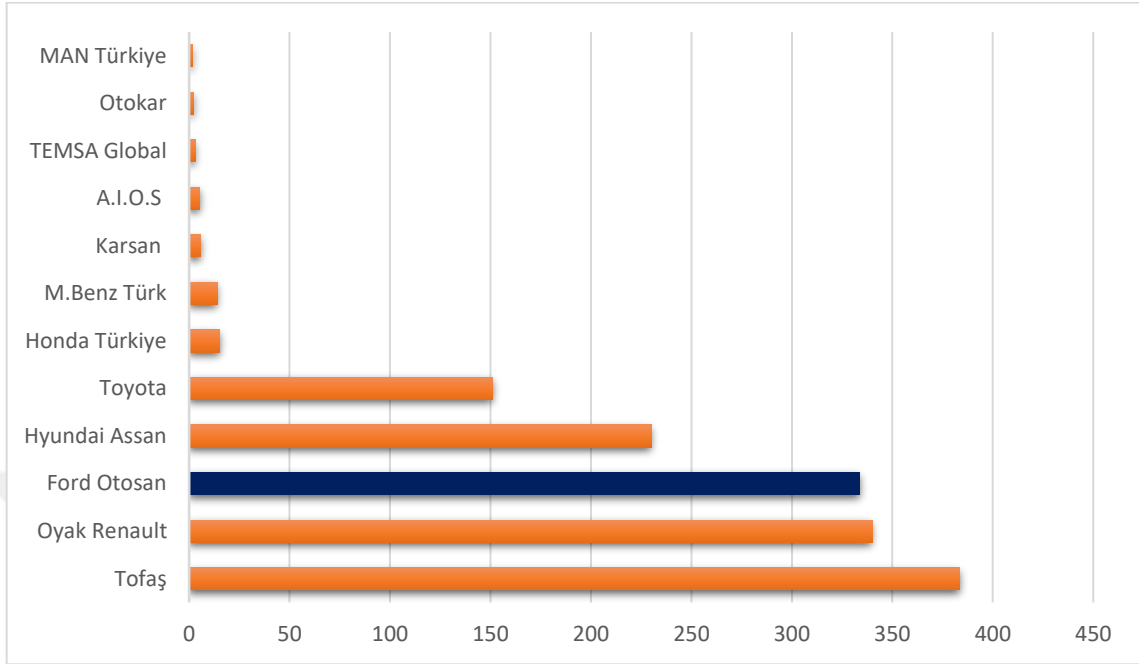
Şekil 19: Asım Kibar OSB Toplam Sanayi Oranı

Kaynak: <https://www.akosb.com.tr/kurumsal/rakamlarla-osb> adresinden 30.05.2019 tarihinde alındı.

Güney Kore'nin yatırım yaptığı Hyundai Assan Otomotiv Sanayi, Posco Assan Çelik Sanayi gibi işletmelerin bulunduğu Asım Kibar Organize Sanayi; Otomotiv Yan Sanayi, Çelik Sanayi ve Ambalaj Sanayi bölgedeki işletmeler bu alanlarda faaliyet göstermektedir. Asım Kibar Organize Sanayi'de yer alan işletmelerden iki tanesi Güney Kore menşeli olup %100 yabancı sermayeli yatırımlarken, diğer üç işletme Güney Kore-Türk ortaklığı ile faaliyet göstermektedirler. Şekil 19'da Asım Kibar Organize Sanayi Bölgesi'nde faaliyet gösteren işletmelerin toplam sanayi oranları gösterilmiştir. Burada Hyundai Assan'ın üretim tesisi %43'lük alanı kaplayarak ilk sırada yer almaktadır. Türk – Güney Kore ortaklığında yürütülen Hyundai Assan işletmesi İSO'nun 2015 yılında hazırladığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi kuruluşu listesinde sekizinci sırada yer almıştır. 2016 yılı ile Asım Kibar Organize Sanayi'de yer alan işletmelerin toplam ihracatı yaklaşık 1 Milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

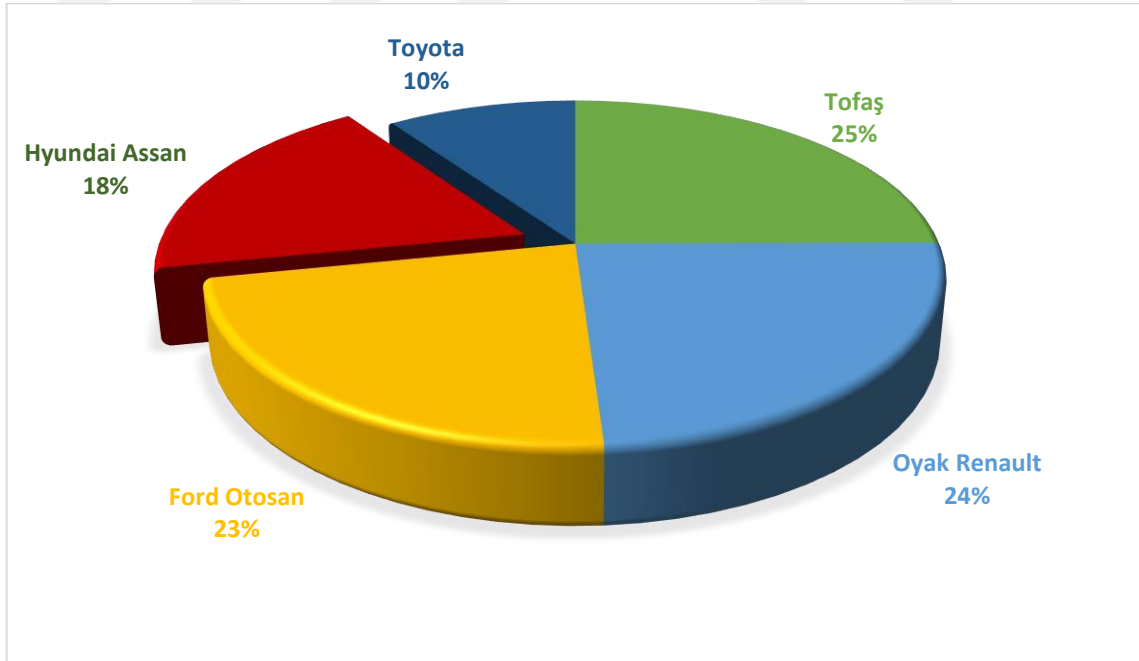
2017 yılında Türkiye pazarına girişinin yirminci yılını kutlayan Hyundai Assan işletmesi %70 Güney Kore - %30 Türk ortaklığı ile yönetilmektedir. İşletmenin istihdam sayısı 2 bin 800 çalışandan oluşmakta ve kırkın üzerinde ülkeye ihracat yapmaktadır. Hyundai Assan'ın ihracat yaptığı ülkelerin başında Almanya, İtalya ve İngiltere gelmektedir (Capital Dergisi, 2019). Hyundai 2015 yılında küresel üretim sıralamasında dördüncü sırada yer almıştır (Pişkin, 2017). Küresel otomotiv sektöründe en fazla üretim yapan ilk on firma arasına girmeyi başarmış ve bu ilk on firma küresel alanda %71'lik

üretimi gerçekleştirmiştir. Güney Kore ortaklı Hyundai Assan'ın diğer otomotiv üreticileri ile karşılaştırması Şekil 20'de yer almaktadır.

Şekil 20: 2016 Yılı İşletme Bazında Üretim Rakamları (1000 Adet)

Pişkin, S. (2017). *Otomotiv Sektör Raporu: Türkiye Otomotiv Sanayii Rekabet Gücü ve Talep Dinamikleri Perspektifinde 2020 İç Pazar Beklentileri*. TSKB Ekonomik Araştırmalar.

Şekil 21: Otomotiv İhracatında İlk 5 İşletmenin İhracat Rakamları, 2016.

Pişkin, S. (2017). *Otomotiv Sektör Raporu: Türkiye Otomotiv Sanayii Rekabet Gücü ve Talep Dinamikleri Perspektifinde 2020 İç Pazar Beklentileri*. TSKB Ekonomik Araştırmalar.

Hyundai Assan, 2016'da en fazla otomotiv üretimi yapan dördüncü işletme olmuştur. Üretim adedi 230 bin 10 adet araçtır. 2013 yılından beri hızlı bir çıkış yakalayan Hyundai üretiminin %90'ını ihraç etmiştir (Pişkin, 2017). Türkiye'de ihracat yapan işletmeler arasında ilk beş işletmeden biri olan Hyundai Assan ilk beş işletmenin toplam ihracatının %18'ini karşılayarak dördüncü sırada yer almıştır. 2016 yılında Türkiye'nin otomotiv üreticileri toplamda 3 Milyon 299 bin adet ihracat gerçekleştirmiştir ve bu rakamın 207 bin 234'ü Hyundai Assan'a aittir.

Yarattığı istihdam alanı ve ihracattaki yüksek payı ile Güney Kore sermayeli Hyundai Assan, Türk ekonomisine büyük katkıda bulunmakta ve Türkiye'nin başta Avrupa olmak üzere dünyaya olan ihracatında önemli rol oynamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmadan, Güney Kore'nin ihracata yönelik sanayileşme politikasını teknolojinin geliştirildiği ve iç üretimin arttırıldığı politikalar ile desteklenmesi sonucunda hedeflenen büyüme gerçekleştirilmiştir. Güney Kore ekonomik büyümesinde devletin rolü büyüktür. Kore Merkez Bankası kararlarında hükümet belirleyici olmuştur.

Güney Kore ile aynı dönemlerde ekonomik kalkınma planları yapan Türkiye'nin ekonomik büyüme, sanayi ve teknoloji alanlarında Güney Kore'den geride kalmasının nedenleri arasında Türkiye'nin uzun vadede sistematik çalışmaması ve kararlı tutumlar sergilememesi gösterilebilir. Türkiye – Güney Kore arasında ticari ilişkilerinde olumsuzluk yaratan durumların çoğu 2013 yılında yürürlüğe giren Serbest Ticaret Anlaşması ile azalmıştır. Türkiye'de faaliyette olan Kore işletmeleri ana hedef pazarlarını Avrupa ve Ortadoğu olarak belirlemişlerdir. Dolayısıyla Türkiye arada köprü görevi görmektedir. Güney Kore'nin Türkiye'ye doğrudan yatırım yaptığı işletmelerin yarattığı istihdam ve yapılan ihracat ile Türkiye ekonomisine olumlu katkılar sunmaktadır. Günümüzde Güney Kore toplumunun tüketim ihtiyaçları artmakta ve son yıllarda Türkiye için büyük potansiyeli olan bir pazar haline gelmiştir.

Güney Kore – Türkiye ticaret hacmindeki negatif etkinin azalması için pazar fırsatları değerlendirilerek ihracatın arttırılması, ihracat ürünlerinin çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Türkiye'de bilim ve teknoloji alanında politika belirleme girişimleri 1960lı yıllarda, planlı döneme geçiş ile başlamaktadır. Bu planlarda, bilim ve teknolojinin önemi üzerinde sıkça durulmuşsa bile, Güney Kore'de olduğu kadar istikrarlı şekilde sürememiştir. Güney Kore ihracatta önemli artışlar sağlamış ve hızlı bir ekonomik büyümeye sahip olmuştur. Ancak Türkiye ne yazık ki aynı başarıyı sergileyememiştir. Bunun en önemli nedeni de kısa vadeli finansman ve onun yarattığı ekonomik zarardır. Bunun yanında teknolojide gelişememe, eğitim sistemindeki düzensizlik, Ar-ge yetersizliği ve siyasi istikrarsızlık etkilidir.

Güney Kore'de ileri teknoloji ve bilişim teknolojilerine doğru hızlı bir ilerleme kaydederken, Türkiye'de orta teknoloji alanlara doğru bir gelişme görülmüştür. Güney Kore, daha güçlü kalkınmak ve sanayinin rekabet gücünü yükseltmek için sadece piyasa mekanizmasına dayalı kaynak tahsis ederek ilerlenileceğine güvenilmeyeceğini ve yüksek verimlilik potansiyeline sahip öncelikli sektörlerin belirlenerek finansal, teknik ve idari açılardan desteklenmesi gerektiğine karar vermiş olması etkili olmuştur.

Güney Kore'nin ekonomik gelişmişliğinin temelini bakıldığında, ekonomik olarak kapalı olduğu dönemlerde, ters mühendislik modelini öğrenerek, diğer gelişmiş ülkelerden transfer edilen teknoloji ile alınan ürünün üretimini devam ettirmek yerine, Güney Kore'nin o dönemlerdeki dış ticarete kapalı ekonomisi ile, kendi içinde yeni dönüştürdüğü ürünleri pazarlayabilme fırsatını yakalamış ve yerel şirketlerinin kârlılığını sağlamıştır. Akabinde bu ürünleri dış pazarlara ihraç ederek günümüzdeki ekonomik büyümeyi gerçekleştirmiştir. Bugün uluslararası pazarların rakamlarına bakıldığında, Güney Kore'nin ihraç ettiği ürünler dünya piyasalarındaki ölçekleri de karşıladığı için büyük ölçekte rekabetçi bir maliyet ile kendi ülkesinde üretimini sağladığı ürünü başka ülkelerde de ölçeklere uygun bir şekilde pazar bulabilen bir hale gelmiştir.

Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için otomotiv üretimiyle doğrudan yabancı sermayeli yatırımlar arasında pozitif yönde ilişki gözlemlenmiştir. Güney Kore, Çin gibi hızlı gelişen ülkelerin pazar paylarını arttırmak için büyük otomotiv üreticileri farklı ülkelerde büyük ölçekli yatırımlar yapmaktadırlar. Hyundai Assan'da Türkiye'de otomotiv sektöründe faaliyet gösteren önemli ihracatçılarından. %70 Güney Kore hissesi ile Türk – Güney Kore ortaklığında işletilen Hyundai Assan 2015 yılında 7,6 Milyar TL satış yaparak Türk ekonomisine otomotiv sektöründe yapılan toplam satışın %11,2'sini karşılayarak katkıda bulunmuştur.

Türkiye ekonomisi ele alındığında, Türkiye pazarının tamamen dışa açık olması, Türkiye'de üretim yapan kuruluşların ulusal pazardan başlayarak yeterli kârlılıkta çalışamamaları, yeterli sermaye birikimini sağlayamamalarından dolayı Türk ürünleri markalaşmaya gidememekte ve büyük yerli ölçekli yatırımlara sahip olamamaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı'nın başlattığı "Turquality programı" ile Türk markalarının uluslararası pazarlara açılabilmesi için dünya pazarındaki destek ve teşvikleri arttırılmıştır. Türk markaları uluslararası pazarlarda yer alabildiği sürece Türkiye'deki markalaşma süreci de hızlanacaktır.

Güney Kore pazarında Türkiye'nin fırsatları değerlendirebilmesi için öncelikle derin bir araştırma yapması gerekmektedir. Türkiye Güney Kore'ye ihraç edebileceği ürünleri belirlemesi bu noktada faydalı olacaktır. Türkiye Gıda sanayinde sağlıklı besinler konusunda zengin bir durumdadır. Ayrıca Türk tekstili konusunda tasarım anlamında gelişen Türkiye bu alanda da fırsatlar yaratabilir. Aynı şekilde Güney Kore'de yeni

hükümetimiz, yenilenebilir enerji konusunda altyapısını kuvvetlendirmek istiyor. Yani iki ülkenin enerji sepetlerinde yenilenebilir enerji mevcut. Dolayısıyla tüm bu alanlarda iş birlikleri olabilir (Urfalılar, 2017).

Türkiye'nin tarım, hammadde, su ürünleri ve bazı nihai ürünlerde rekabet gücü Güney Kore'ye bakılarak daha yüksektir. Bu alanlarda çalışmalar sürdürüldüğünde Güney Kore'ye ihracatının artması kaçınılmaz olacaktır. Güney Kore ise demir-çelik, tekstil ve yarı iletken gibi nihai üründe ara mallarda Türkiye'ye oranla rekabet gücü daha yüksektir. 2018 yılında iki ülke başkanının zirve görüşmesinde, Güney Kore ve Türkiye arasında altyapı, ulaşım, enerji, savunma sanayi alanlarında çalışmalar yapılacağı belirtilmiştir(<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/guney-kore-ile-ticaret-hizmet-ve-yatirimla-artacak-41120690> adresinden 27.05.2019 tarihinde alındı).

KAYNAKLAR

- Ağır, H. (2010). Türkiye ile Güney Kore’de Bilim ve Teknoloji Politikalarının Karşılaştırılması. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 43-55.
- Akşehir Ticaret ve Sanayi Odası. (2015). *Güney Kore Raporu*.
- Akyıldız, H. (2017, 9 15). *Kore-Türkiye diplomatik ilişkilerinin 60. yılı*. Retrieved from AA: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kore-turkiye-diplomatik-iliskilerinin-60-yili/910703>
- Arslan, S. (2010). *Güney Kore İnovasyondaki Başarısını Nelere Borçlu? Türkiye İçin Çıkarımlar*. TEPAV.
- Aslan, C., & Taner, A. (2016). Kalkınma Hamlelerinin Batı Dışı Örnekleri: Türkiye ve Güney Kore'nin Karşılaştırılması. *Adam Akademi*, 27-58.
- Atay, E. (2012). Krizden İnovasyona: Güney Kore Örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(32), 239-254.
- Aydın, M. F., Başkaya, Y. S., & Demiroğlu, U. (2014). Türkiye’de İhracatın İthalatı Karşılama Oranı. *Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Ekonomi Notları*, 1-10.
- Baskak, T. E. (2017). *Büyüme Sürecindeki Engel: Orta Gelir Tuzağında Yer Alan Türkiye ve Bu Engeli Aşan Güney Kore ile Aşamayan Bulgaristan Karşılaştırması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Manisa: Celal Bayar Üniversitesi.
- Çakmak, U. (2016). Güney Kore’nin Ekonomik Kalkınmasındaki Temel Dinamikler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İBBF Dergisi*, 145-169.
- Çalışır, M., & Gülmez, A. (2010). Teknoloji Politikaları Çerçevesinde Ekonomik Gelişim: Türkiye-Güney Kore Karşılaştırması. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 24-55.
- Çelikkol, O. (2018, 5 8). *Kore niye önemli*. Retrieved from Hürriyet: <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/oguz-celikkol/kore-niye-onemli-40829252>
- Çetin, R., & Karadaş, S. (2018). Han Nehri Mucizesi: Ekonomik Kalkınmada Güney Kore Örneği. *İstanbul İktisat Dergisi*, 93-112.

Daily News. (2019, 2 18). *Türkiye ile Güney Kore arasındaki ticaret hacmini artıracak yeni anlaşma.* Retrieved from hurriyetdailynews: <http://www.hurriyetdailynews.com/new-deal-to-boost-trade-volume-between-s-korea-turkey-141313>

Daily Sabah. (2018, 07 26). *Turkey, South Korea economic ties reap benefits of close diplomatic rapport.* Retrieved from dailysabah.com: <https://www.dailysabah.com/economy/2018/07/27/turkey-south-korea-economic-ties-reap-benefits-of-close-diplomatic-rapport>

Demir, B. (2006). *Güney Kore'nin Ekonomik ve Teknolojik Gelişim Süreci - Bölge Ülkeleri ve Türkiye ile Olan Stratejik Yaklaşımları.* Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gebze: Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu. (2014). *Kore Ülke Bülteni.* Retrieved from Deik: <https://www.deik.org.tr/ulke-bultenleri-kore-ulke-bulteni>

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu. (2017). *Türkiye ve Güney Kore: Kan Kardeşliğini Daha Güçlü Bir Ekonomik Ortaklığa Dönüştürmek İçin Öneriler.* İstanbul.

Doğan, S., & Özekicioğlu, H. (2005). Güney Kore ve Türkiye'de Uygulanan IMF Politikaları. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 147-175.

Durak, G. (2015). Türk ve Dünya Basınında Kore Savaşı ve Türkiye. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 323-339.

Düzgün, R. (2007). Türkiye'nin Uluslararası Rekabet Gücü: Çok Değişkenli İstatistiksel Bir Analiz. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 421-440.

Eşiyok, B.A.(2004), İktisadi Dönemler İtibariyle Türkiye Ekonomisinde Kalkınma

Bankası 1923-2004. Türkiye Kalkınma Ekonomik Araştırmalar GA-06-02-02,

Ankara

- Erdoğan, O. (2018). *Başkanlıkla Yönetilen Üniter Devletlerde Yerel Yönetimler: Peru, Filipinler, Güney Kore, Kenya ve Türkiye*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aksaray: Aksaray Üniversitesi
- Erkoç, Ç. Ş., & Yeter, İ. F. (2014). *Türkiye-Güney Kore STA Etkileri*.
- Gerni, C., Emsen, Ö. S., & Değer, M. K. (2008). İthalata Dayalı İhracat ve Ekonomik Büyüme: 1980-2006 Türkiye Deneyimi. 1-21.
- Gören, H. (2015). *Türkiye'nin Doğu Asya Politikasında Güney Kore ve Japonya'nın Önemi*. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Güldağ, H. (2013, 9 4). *Güney Kore, mucizesini nasıl yarattı!* Retrieved from dunya.com: <https://www.dunya.com/kose-yazisi/guney-kore-mucizesini-nasil-yaratti/17518>
- Güloğlu, B., & Altunoğlu, E. (2002). Finansal Serbestleşme Politikaları ve Finansal Krizler: Latin Amerika, Meksika, Asya ve Türk Krizleri. *I.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 107-134.
- Gülsoy Kerimoğlu, P. N. (2019). *Türkiye ve Güney Kore Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Günay, C. (2005). *Türkiye ve Güney Kore'de Uzun Dönemli Büyüme Karşılaştırmalı Bir Analiz*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Güney Kore Cumhuriyeti Ticaret, Sanayi ve Enerji Bakanlığı. (2019, 5 12). *Güney Kore Serbest Ticaret Anlaşması Ağı*. Retrieved from english.motie.go.kr: <http://english.motie.go.kr/en/if/ftanetwork/ftanetwork.jsp>
- Güven, C. (2007). *Sebep ve Sonuçlarına Göre Kore Savaşı ve Türkiye*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Denizli: Pamukkale Üniversitesi.
- Hancıoğlu, Y., Atay, Ö. (2018) Türkiye, Güney Kore ve İsrail'in Ulusal İnovasyon Sistemlerinin Analizi ve Karşılaştırması. *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21-49.

- İHA. (2018, 5 2). *Türkiye ve Güney Kore İlişkileri Geliştirme Kararı Aldı*. Retrieved from Haberler: <https://www.haberler.com/turkiye-ve-guney-kore-iliskileri-gelistirme-karari-10810536-haberi/>
- İktisatkolik. (2016, 8 21). *Güney Kore-Türkiye Kalkınma Planlarının Karşılaştırılması*. Retrieved from iktisatkolik: <https://iktisatkolik.wordpress.com/2016/08/21/guney-kore-turkiye-kalkinma-planlarinin-karsilastirilmesi/>
- İlgaz, Y. (2018). *Türkiye'deki İnovasyon Çalışmalarının Güney Kore ile Karşılaştırmalı Stratejik Analizi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi.
- İstikbal, D. (2017). Brezilya ve Güney Kore'nin 1. ve 2. Ekonomik Kalkınma Planı Kıyaslanması. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 119-131.
- İstikbal, D. (2018). *Güney Kore'nin 1. ve 2. Ekonomik Kalkınma Planları ile Türkiye'nin 1. ve 2. Beş Yıllık Ekonomik Kalkınma Planlarının Politik Ekonomi Açısından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Kalaycı, C. (2017). Serbest Ticaret Anlaşmalarının Türkiye'nin Dış Ticaretine Etkileri:Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksi Uygulaması. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 133-147.
- Karabulut, Ö. C. (2013). *Güney Kore Kalkınma Deneyimi: Sanayi ve Teknoloji Politikalarının Rolü ve Önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Karslı, F. (2018). *İhracata Yönelik Sanayileşmenin Türkiye Ekonomisine Etkileri: Güney Kore ve Arjantin ile Kıyaslama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çorum: Hitit Üniversitesi.
- Kılıçaslan, Y., & Temurov, I. (2016). İthal İkamesi, Üretkenlik ve Rekabet Edebilirlik: Türkiye ve Kore İmalat Sanayiinden Kanıtlar. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 67-83.

- Kılınç, Z., Mavuş, M., & Oduncu, A. (2015). Economic Impacts of Korea-Turkey FTA. *Munich Personal RePEc Archive*, 1-21.
- Koç Aytekin, G. (2015). Güney Kore'nin İhracata Dayalı Büyüme Modeli Kapsamında 2023 Türkiye İhracat Stratejisi. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(8), 63-86.
- Koç Aytekin, G., & Tertemiz, N. I. (2018). PISA Sonuçlarının (2003-2015) Eğitim Sistemi ve Ekonomik Göstergeler Kapsamında İncelenmesi: Türkiye ve Güney Kore Örneği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 103-128.
- KPMG. (2018). Otomotiv Sektörel Bakış.
- Oğuz, N. (2009). *Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Türk Otomotiv*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi.
- Okan, O. (1998). *Güney Kore'nin Kalkınma Modeli ve Türkiye*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi,
- Özaslan, A. (2017). *İnovasyon'un Kalkınma Üzerine Etkisi: Türkiye ve Seçilmiş Altı Ülke (Almanya, İngiltere, Çin, Güney Kore, Japonya, Singapur) Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi,
- Özekicioğlu, H. (2004). *Türkiye ve Güney Kore'de Uygulanan IMF Politikalarının Karşılaştırılması (1997-2002)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Pişkin, S. (2017). *Otomotiv Sektör Raporu: Türkiye Otomotiv Sanayii Rekabet Gücü ve Talep Dinamikleri Perspektifinde 2020 İç Pazar Beklentileri*. TSKB Ekonomik Araştırmalar.
- Topsoy, A. (2015). *Ekonomik Güç Dış Politika İlişkisi: Güney Kore Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi
- Tur, F. (2008). *Yeni Sanayileşen Ülkelerin Kalkınma Perspektifinin Yeni Ekonomik Düzen İçerisindeki İşlerliği: Güney Kore Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.

- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı. (2019). *Türkiye - Güney Kore Siyasi İlişkileri*. Retrieved from Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı: <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-guney-kore-siyasi-iliskileri.tr.mfa>
- Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası. (2019, 2). *Uluslararası Yatırım Pozisyonu Gelişmeleri*. Retrieved from tcmb.gov.tr: <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+İlgili+Istatistikler/Uluslararası+Yatırım+Pozisyonu/>
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı. (2018, 9 2). *Serbest Ticaret Anlaşması*. Retrieved from ticaret.gov.tr: <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/dogu-asya/guney-kore-cumhuriyeti/ikili-anlasmalar/serbest-ticaret-anlasmasi>
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı. (2019, 4 16). *Türkiye ile Ticaret*. Retrieved from T.C. Ticaret Bakanlığı: <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/dogu-asya/guney-kore-cumhuriyeti/ulke-profil/turkiye-ile-ticaret>
- Türkman, S. (2014). Kore Savaşı ve Türkiye'nin NATO'ya Girişi. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 131-148.
- Urfalı, S. (2017, 9 19). *Güney Kore gıda ihracatında fırsatlar sunuyor!* Retrieved from gidahatti.com: <https://www.gidahatti.com/guney-kore-gida-ihracatinda-firsatlar-sunuyor-86015/>
- Üçüncü, G. S. (2017). *Güney Kore'ye Göçün Nedenleri ve Güney Kore Halkının Asyalı Göçmen Algısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi,
- Varol, H. (2017). *Türkiye'de Bilgi Ekonomisi ve Türkiye-Güney Kore Karşılaştırması*. Bartın: Bartın Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yavuz, S. (2018). *Uluslararası Ticaret Açısından Türkiye Güney Kore Karşılaştırmasında İnovasyon Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Yıldız, Ö., & Doğramacı, H. (2014). Muğla-Milas Kore Gazilerinin Anıları Işığında Kore Savaşı Üzerine Bir Değerlendirme. *Tarih Okulu Dergisi*, 545-570.

Yılmaz, B. (2007). *Güney Kore'nin Kalkınmasında Üniversitelerin ve Araştırma Kurumlarının Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi.

İNTERNETTEN YARARLANILAN KAYNAKLAR

<https://www.gidahatti.com/guney-kore-gida-ihracatinda-firsatlar-sunuyor-86015/>
adresinden 25.05.2019 tarihinde alındı

https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files//BTYPD/BTYK/btyk23/2011_101.pdf
adresinden 23.05.2019 tarihinde alındı.

<http://www.millermagazine.com/guney-kore-ve-japonyada-tahil-ve-un-pazari/.html>
adresinden alındı.

http://sanayi.tobb.org.tr/yabanci_sermaye_ulke.php adresinden 23.05.2019 tarihinde
alındı.

<http://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/guney-kore-ile-ticaret-hizmet-ve-yatirimla-artacak-41120690>
adresinden 27.05.2019 tarihinde alındı

<https://ticaret.gov.tr/data/5bfbfa8a13b8762fa4955cb0/G%C3%BCney%20Kore%20STA%20Bilgi%20Notu.pdf>
adresinden 09.08.2019 tarihinde alındı.

<https://slideplayer.biz.tr/slide/11819526/> adresinden 05.10.2019 tarihinde alındı.